

2020

ARCHEOLOGIENOTA

Harelbekestraat te Deerlijk (West-Vlaanderen)

ADEDE Archeologisch Rapport 653

Boris Horemans

Merel Van Eynde

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 653

Archeologienota Harelbekestraat te Deerlijk (West-Vlaanderen).

BORIS HOREMANS

MEREL VAN EYNDE

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2020
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	David Janssens
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba. ADEDE bvba is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

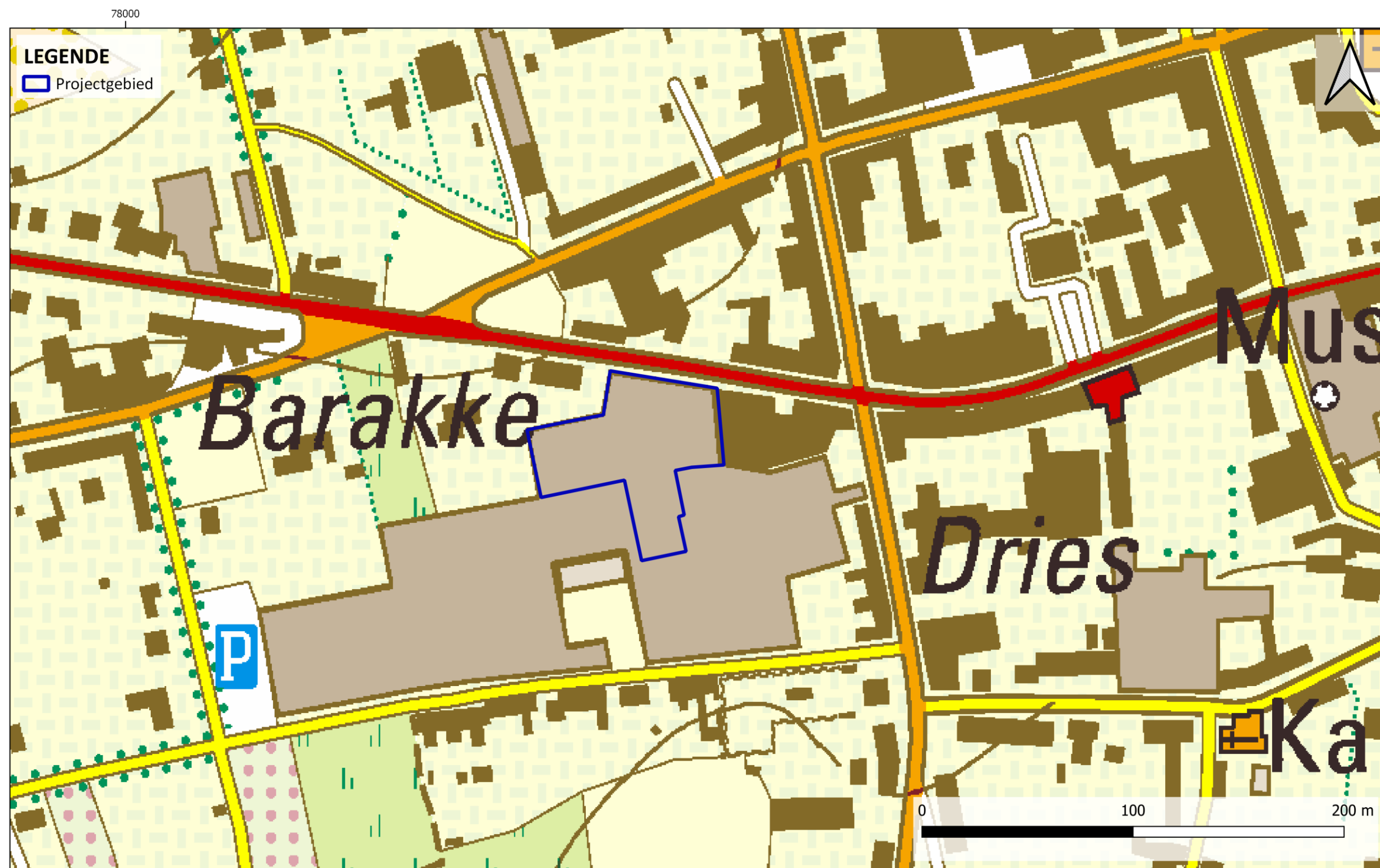
Inhoudsopgave

1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek	- 9 -
2.1	Archeologische voorkennis	- 9 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek.....	- 9 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 9 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 10 -
2.5	Bodemsanering.....	- 10 -
2.6	Beschrijving geplande werken.....	- 11 -
2.7	Randvoorwaarden	- 11 -
2.8	Werkwijze	- 11 -
3	Assessmentrapport.....	15
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	15
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	18
3.2.1	Tertiair geologisch	18
3.2.2	Quartair geologisch	19
3.2.3	Bodem	20
3.2.3.1	Bodemtypekaart.....	20
3.2.3.2	Potentiële bodemerosie	21
3.2.3.3	Erosiegevoeligheid.....	22
3.2.3.4	Landgebruik	23
3.2.3.5	Gewestplan.....	24
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied	26
3.3.1	Algemene historische situering	26
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	28
3.3.2.1	Kaart van Fricx	28
3.3.2.2	Kaart van Villaret (1745-1748)	29
3.3.2.3	Kaart van Ferraris (1771 – 1778)	30
3.3.2.4	Atlas der Buurtwegen (1840)	32
3.3.2.5	Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)	33
3.3.2.6	Kaart van Popp (1842 – 1879)	34
3.3.1	Luchtfoto 1971	35

3.3.2	Luchtfoto 1979-1990	36
3.3.3	Luchtfoto 2020	37
3.4	Archeologische situering van het projectgebied.....	38
3.4.1	Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving.....	38
3.4.2	CAI Indicatoren	39
4	Landschappelijk Bodemonderzoek.....	43
4.1	Werkwijze en strategie.....	43
4.2	Situatie terrein.....	44
4.3	Assessment Landschappelijk booronderzoek	46
4.3.1	Bodem	46
4.4	Boorbeschrijvingen.....	48
4.4.1	Beschrijvingen	48
4.4.2	Boordigrammen.....	50
4.4.3	Boortranssect.....	56
4.5	Interpretatie landschappelijk booronderzoek.....	57
4.5.1.1	Beantwoorden onderzoeksvragen	- 58 -
5	Besluit	- 59 -
6	Bibliografie.....	- 61 -
7	Lijst van figuren	- 62 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2020L47 (bureauonderzoek) 2020L48 (Landschappelijk Bodemonderzoek)
Site	Deerlijk-Harelbekestraat
Projectsigle ADEDE	DEE-HAR
Soort onderzoek	Bureauonderzoek - LBO
Aard van de vervolgwerven	Bouw van appartementsgebouwen met ondergrondse parkeergarage, bergingen, tellerruimten, trappenhallen en liften.
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	David Janssens 2018/00215
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Boris Horemans & Merel Van Eynde, 2020, Archeologienota Harelbekestraat te Deerlijk (West-Vlaanderen), ADEDE Archeologisch Rapport 653, Gent.
Grootte projectgebied	± 4.450m ²
Periode uitvoering	December 2020
Thermen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek, Landschappelijk Bodemonderzoek.

Deerlijk-Harelbekestraat

aangemaakt: 14 december 2020
bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

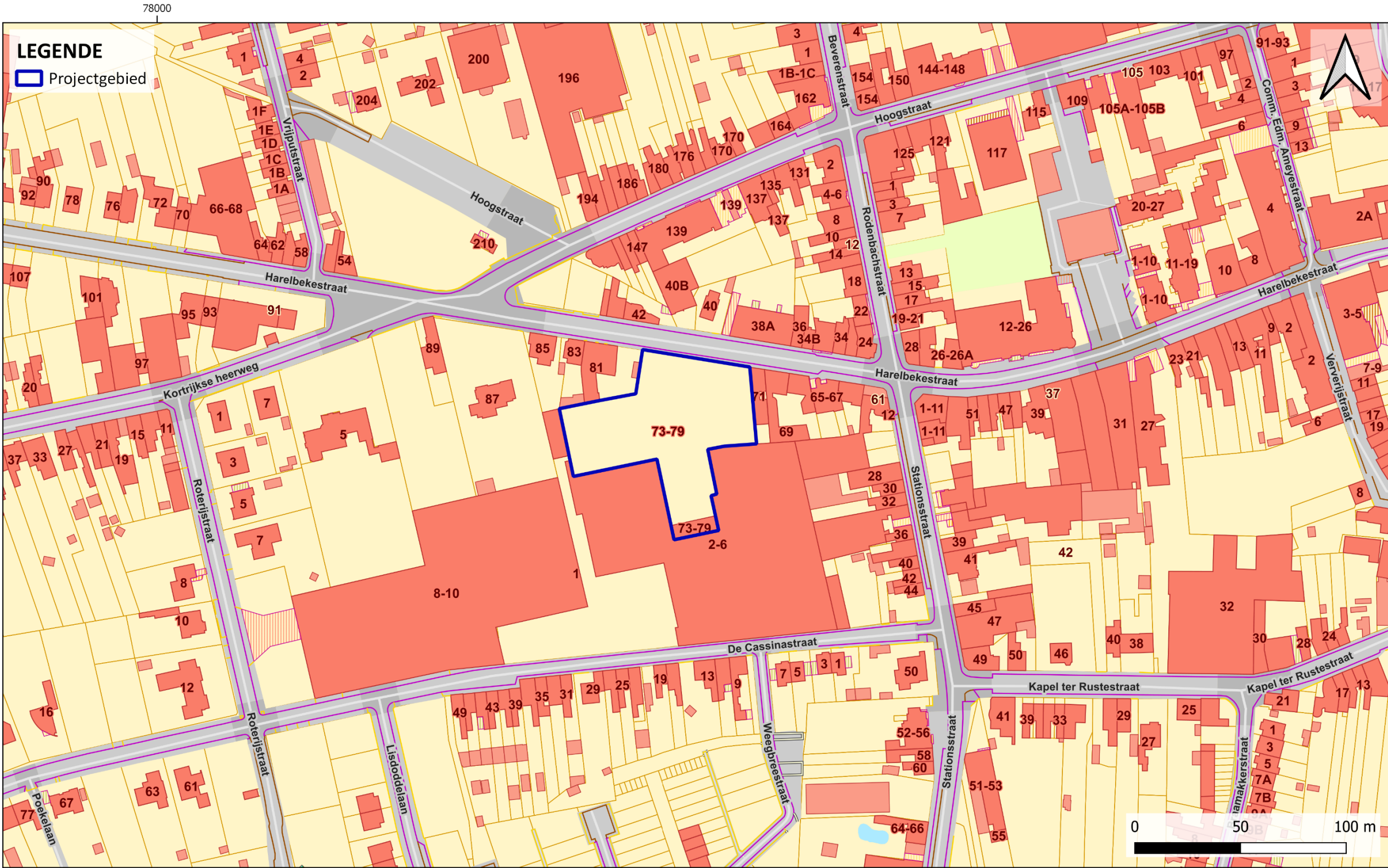

Deerlijk-Harelbekestraat

aangemaakt: 14 december 2020
bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

Deerlijk-Harelbekestraat

aangemaakt: 14 december 2020
bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen de contouren van het projectgebied werd vooralsnog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Wel zijn voor de ruime omgeving archeologische waarden gekend. Deze worden besproken in het assessment.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningsaanvraag voor stedenbouwkundige handeling waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

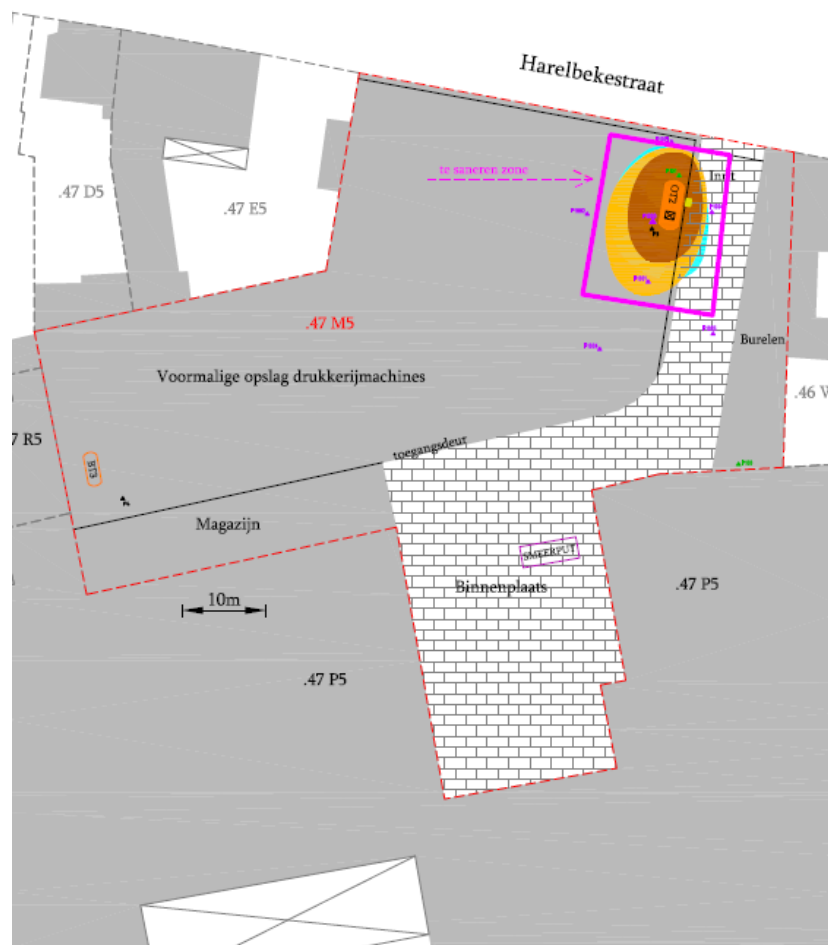
- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?
- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het projectgebied is momenteel braakliggend, waarbij de bestaande bebouwing, die het volledige projectgebied besloeg, tot op het maaiveld werd afgebroken. Op een deel van het projectgebied werden ook saneringswerken uitgevoerd.

2.5 Bodemsanering

Uit de informatie die ons door de opdrachtgever ter beschikking gesteld is, blijkt dat er op het projectgebied recentelijk een bodemsanering heeft plaatsgevonden. De aangeduide zone werd daarbij uitgegraven in twee fases. In een eerste fase werd de saneringszone uitgegraven tot op 2,5m diepte. In een tweede fase werd de zone uitgegraven tot op 4m diepte. Nadat de verontreinigde grond was uitgegraven, werd de ontstane put opnieuw gevuld met grond. Er kan dus van uit gegaan worden dat deze zone geheel verstoord werd en geen archeologisch materiaal meer bevat.

Figuur 1. Situering van het projectgebied met de zone die gesaneerd werd.

2.6 Beschrijving geplande werken

De geplande werken omvatten de bouw van een meergezinswoning, bestaande uit twee woonblokken. Voor deze woonblokken wordt een onderkeldering voorzien met garages, parkeerplaatsen, tellerruimtes en liften. Deze onderkeldering loopt door tussen de twee woonblokken en vormt zodoende dus één volledige kelderverdieping. Voor deze kelderverdieping wordt een uitgraving voorzien van in totaal 4.403m². Daarbij wordt onder beide woonblokken een uitgraving voorzien tot op 3m85 onder het maaiveld, met een totale oppervlakte van 2.506m². Het centrale gedeelte van de kelder wordt uitgegraven tot op 4m10 onder het maaiveld, met een totale oppervlakte van 1.897m².

2.7 Randvoorwaarden

N.V.T.

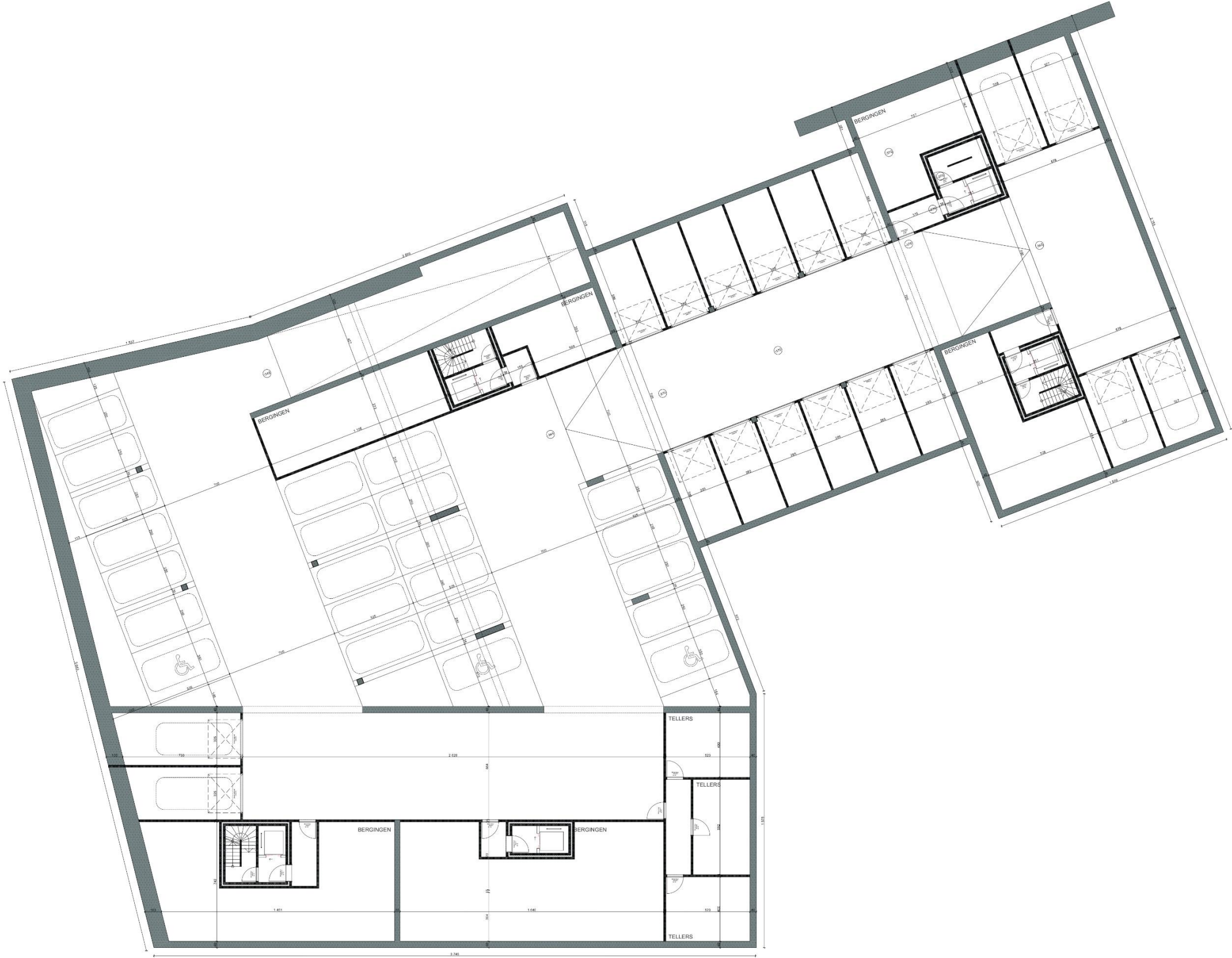
2.8 Werkwijze

Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

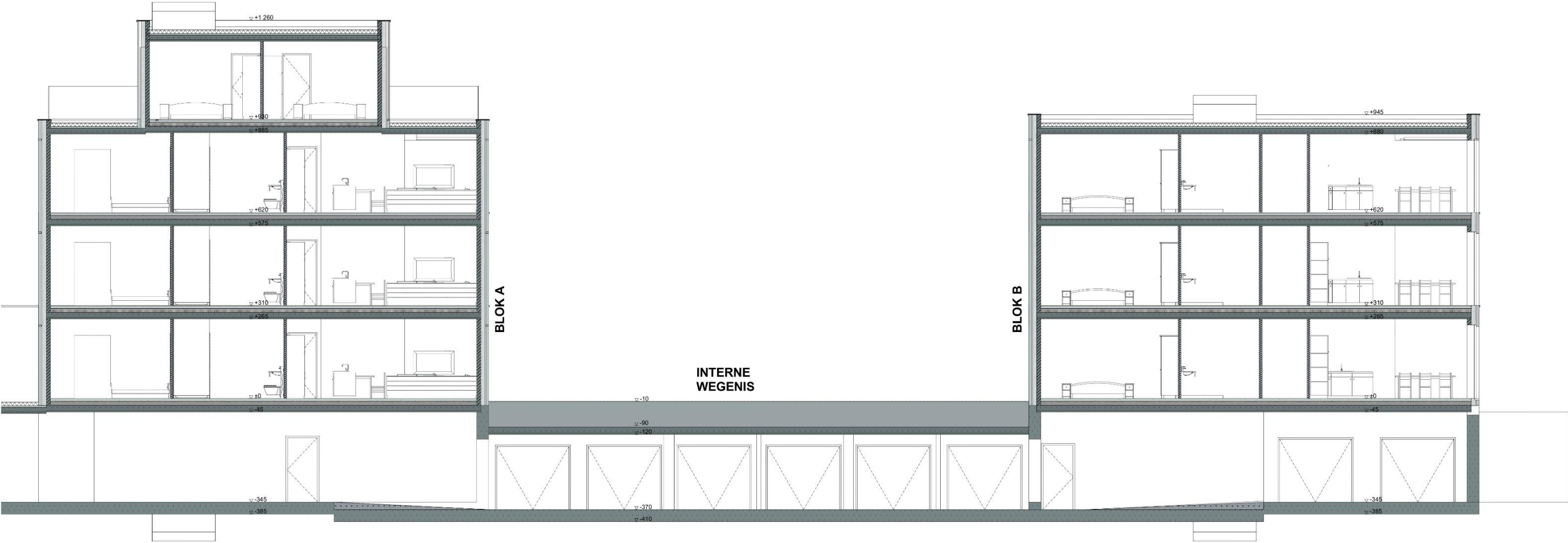
Overzicht geconsulteerde kaarten:

- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
 - Doorsnede bestaande toestand
 - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:

- Topografische kaart
- Orthofoto
- Kadasterkaart
- Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
- Tertiair geologische kaart
- Quartair geologische kaart
- Bodemtypekaart
- Potentiële bodemerosiekaart
- Erosiegevoeligheidskaart
- Bodemgebruiksbestand
- Gewestplan
- Historische situering:
 - Kaart van Fricx, 1704-1712/1727
 - Kaart van Villaret, 1745-1748
 - Kaart van Ferraris, 1777
 - Atlas der Buurtwegen, 1840
 - Kaart van Vandermaelen, 1846-1854
 - Kaart van Popp, 1842-1879
 - Luchtfoto's
- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed

PLAN KELDER BLOK A & B

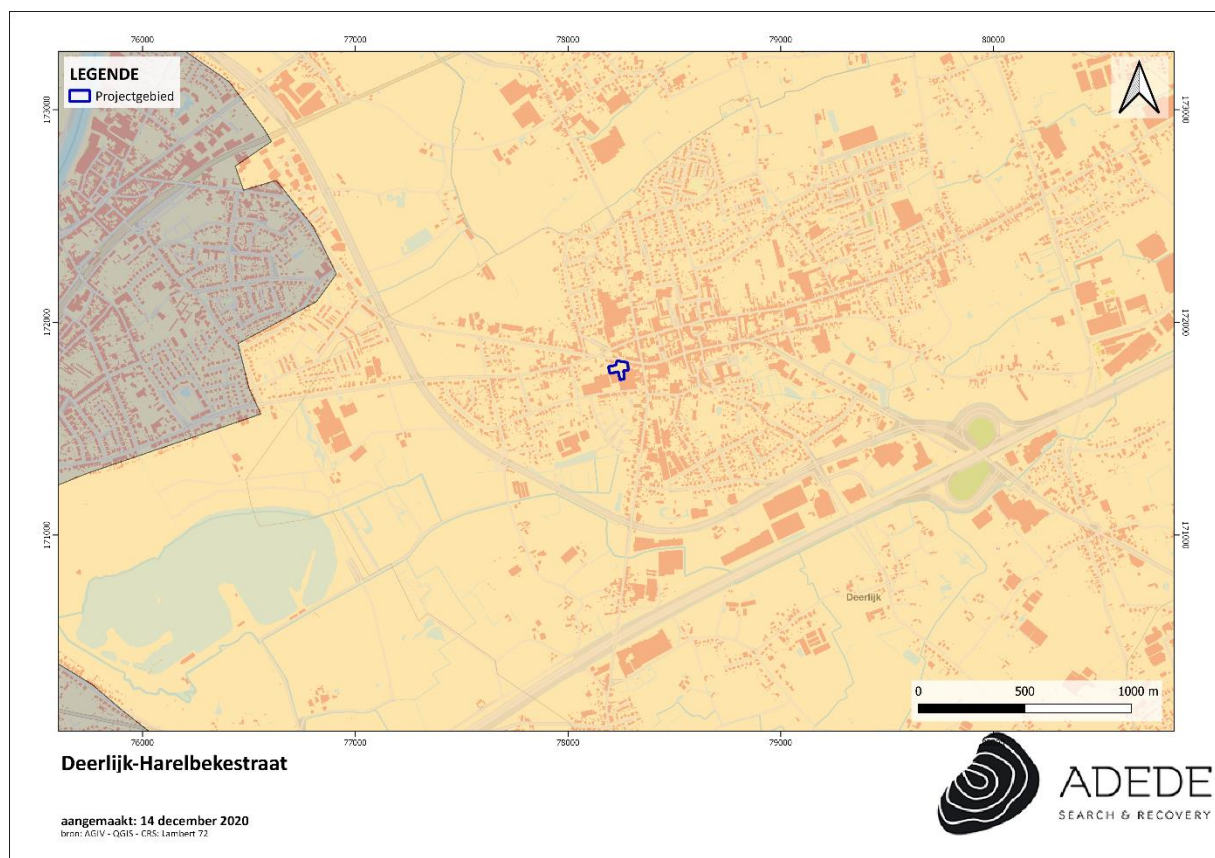

PLAN DWARSSNEDE BLOK A & B

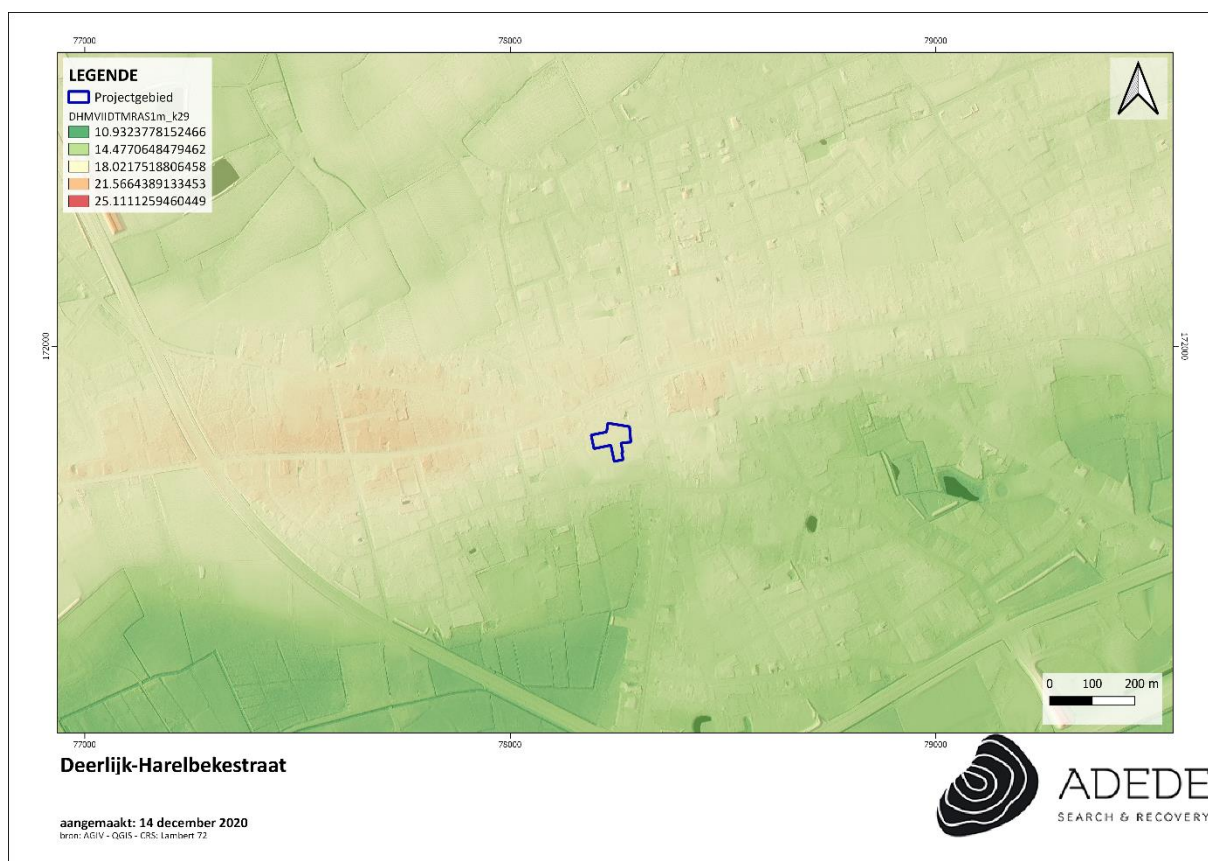
3 Assessmentrapport

3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

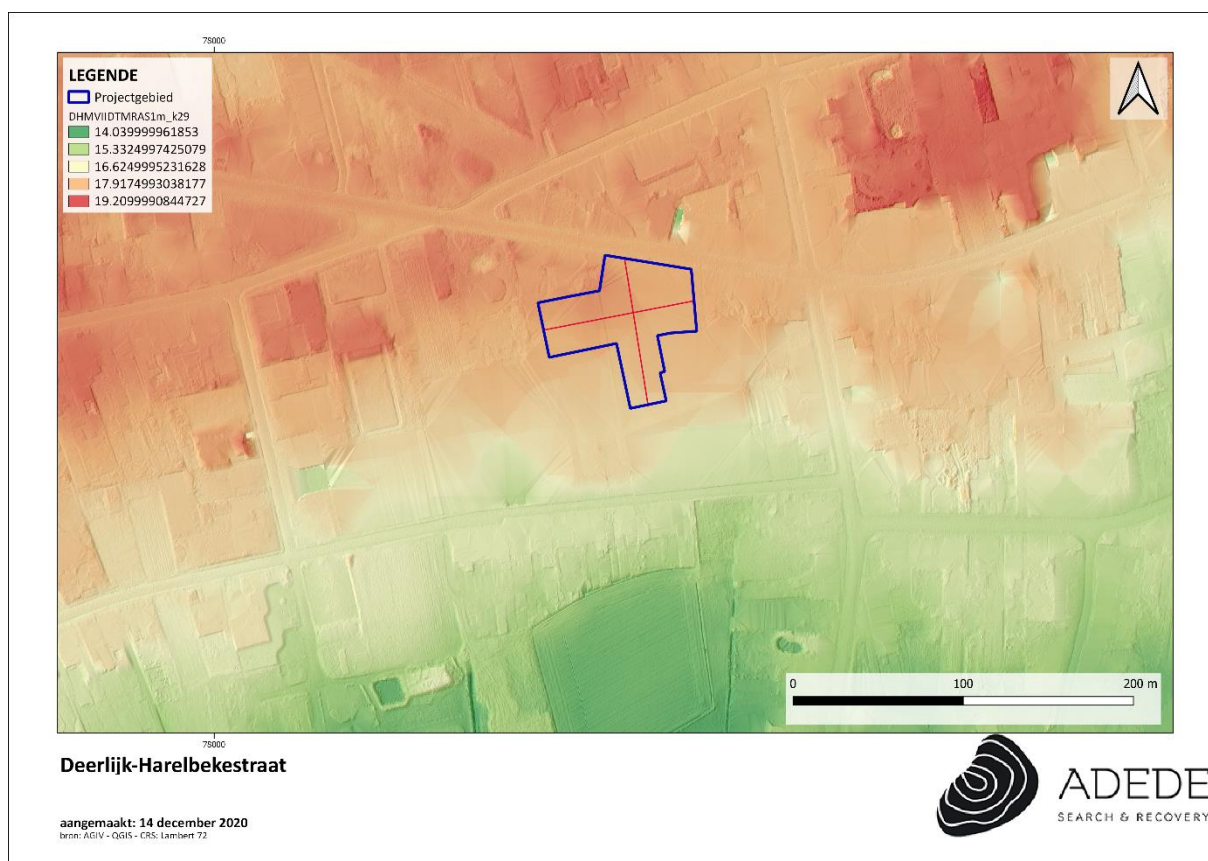
Het projectgebied kan gesitueerd worden ten westen van de dorpskern van Deerlijk, langs de Harelbekestraat. Deerlijk is een gemeente in het zuidwesten van de provincie West-Vlaanderen, op de grens van de Vlaamse zandleemstreek tussen Kortrijk en Waregem, in het zandige Leie-Schelde-interfluvium. De gemeente wordt doorkruist door twee grote beken (Gaverbeek en Slijpbeek), de spoorweg Kortrijk-Brussel en een autosnelweg (E17 Kortrijk-Gent). Het landschap is licht golvend, met pieken variërend van +14m TAW in de vlakte van de Gaverbeek tot +50m TAW in het zuiden waarin de wijk Sint-Lodewijk. Op de traditionele landschappenkaart ligt het projectgebied in het Zandig Leie-Schelde-interfluvium. Het onderzoeksgebied zelf kent een hoogteverloop in noordwestelijke richting. Ten zuidoosten bedraagt de hoogte zo'n 17,25m TAW terwijl dit ten noordoosten ca. 17,75m TAW bedraagt. Bekeken van het westen naar het oosten zien we dat er iets kleinere hoogteverschillen zijn van maximaal 20 cm.

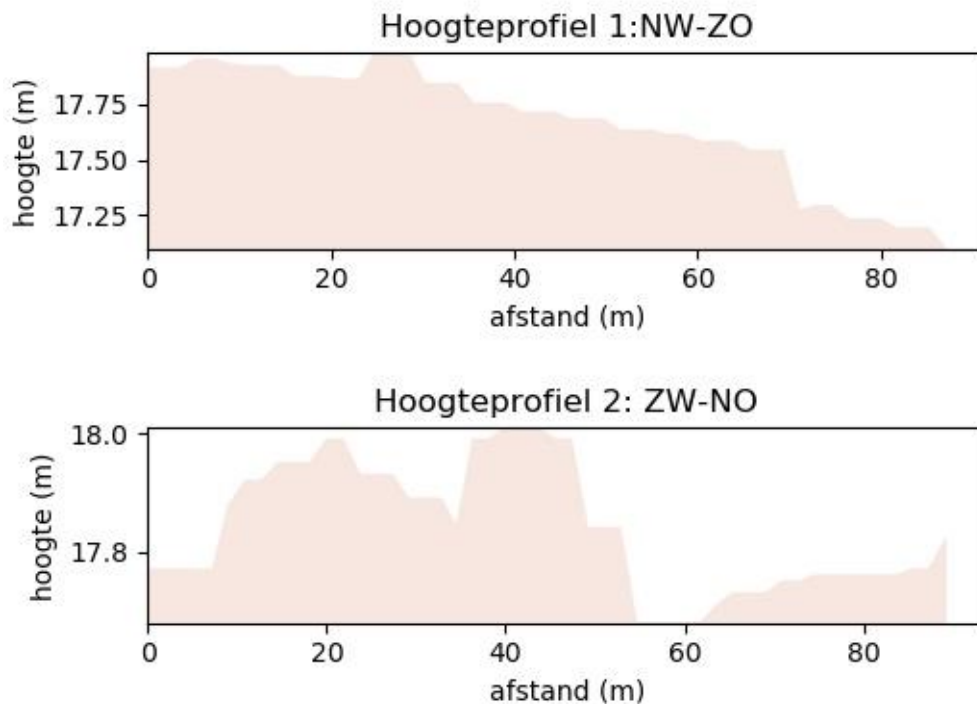
Figuur 2. Situering van het projectgebied op de traditionele landschappenkaart.

Figuur 3. Situering van het projectgebied op het DHM VII, digitaal terreinmodel 1m.

Figuur 4. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

Figuur 5. Hoogteprofielen van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiair geologisch

De Tertiair geologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de Quartaire afzettingen weer. Ter hoogte van het volledige onderzoeksgebied is het **Lid van Moen**¹ (KoMo) terug te vinden. Dit lid vormt een heterogene kleiige siltlaag waarin zandlaagjes voorkomen afhankelijk van de lokalisatie. *Nummulites planulatus* wordt hierin aangetroffen. Het lid van Moen maakt deel uit van de Formatie van Kortrijk, wat de onderste formatie is van de **leper Groep**² (samen met de Formatie van Tielt en de Formatie van Gentbrugge). De Formatie van Kortrijk bestaat uit door de zee afgezette, i.e. mariene, kleilagen, daterend uit het Ypresiaan (Vroeg-Eoceen). De formatie wordt verder opgedeeld in 4 leden (van oud naar jong): het Lid van Mont-Héribu, Saint-Maur (of Orchies), Moen (of Roubaix) en Aalbeke. Al deze leden zijn voornamelijk opgebouwd uit kleilagen, soms kunnen meer zandige en siltige lagen voorkomen.

¹ Bogemans F., Toelichting bij de tertiairgeologische kaart, kaartblad 29, Kortrijk, Vrije Universiteit Brussel (Brussel, 2007).

² Lithostratigrafische tabel van het Neogeen en Paleogeen (Tertiair), DOV.

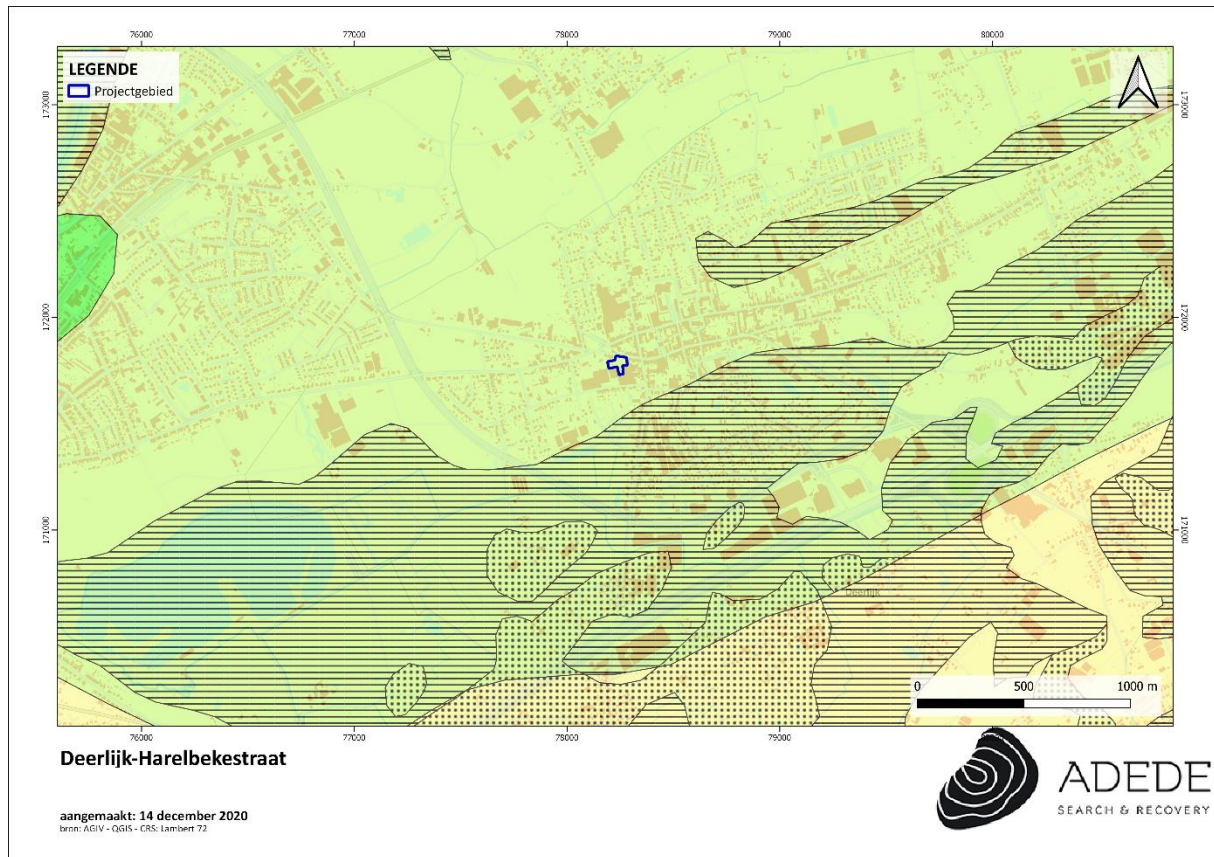

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

Op de Quartair geologische kaart valt het projectgebied binnen het quartaire bodemtype **3**. Bij dit profieltype zijn er geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen aanwezig bovenop de Pleistocene sequentie. Dit profieltype is opgebouwd uit volgende lagen:

- **Elpw:** Dit zijn eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holoceen. In het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen bestaan deze afzettingen voornamelijk uit silt (loess) en in de meer noordelijke en centrale delen van Vlaanderen, waar het onderzoeksgebied zich bevindt, zijn deze opgebouwd uit zand tot zandleem. Met mogelijks HQ: hellingsafzettingen van het Quartair.
- **Flpw:** Dit zijn fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen)

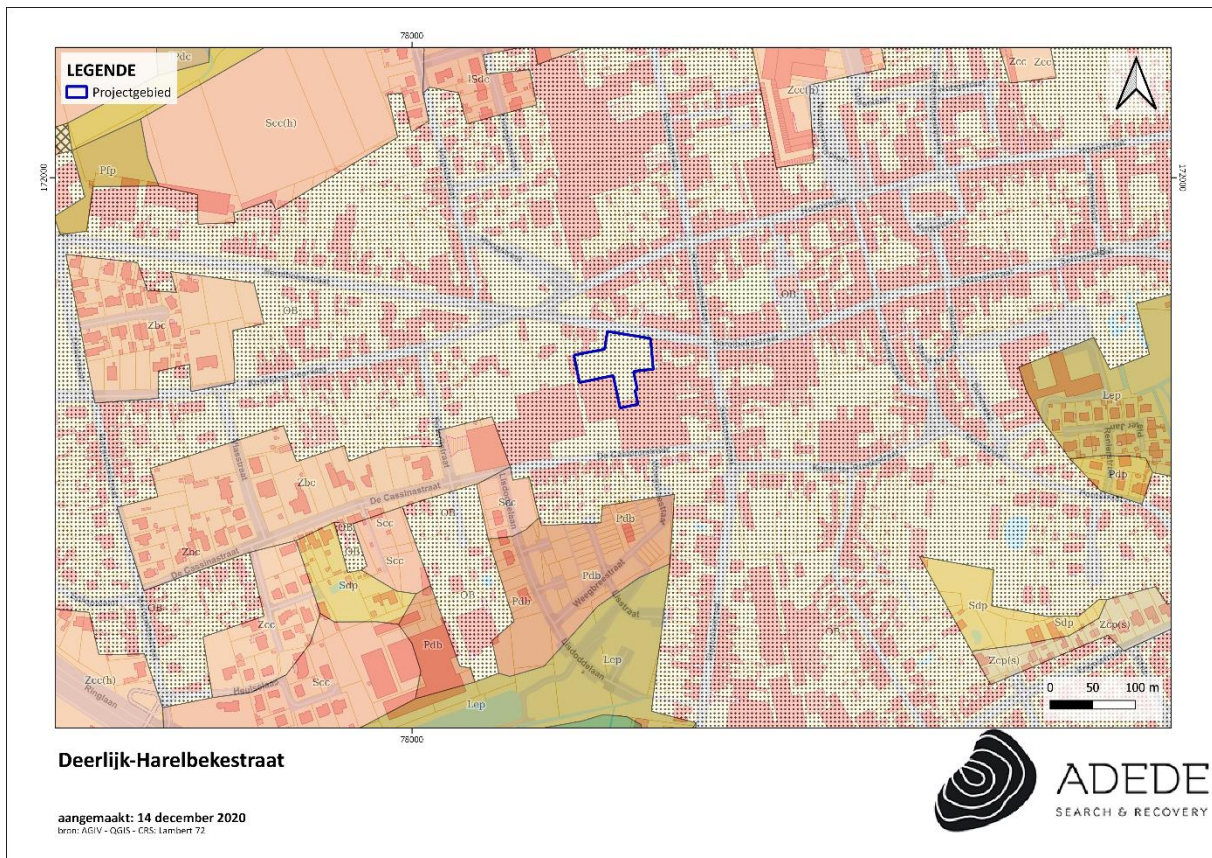
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

3.2.3 Bodem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

3.2.3.1 Bodemtypekaart

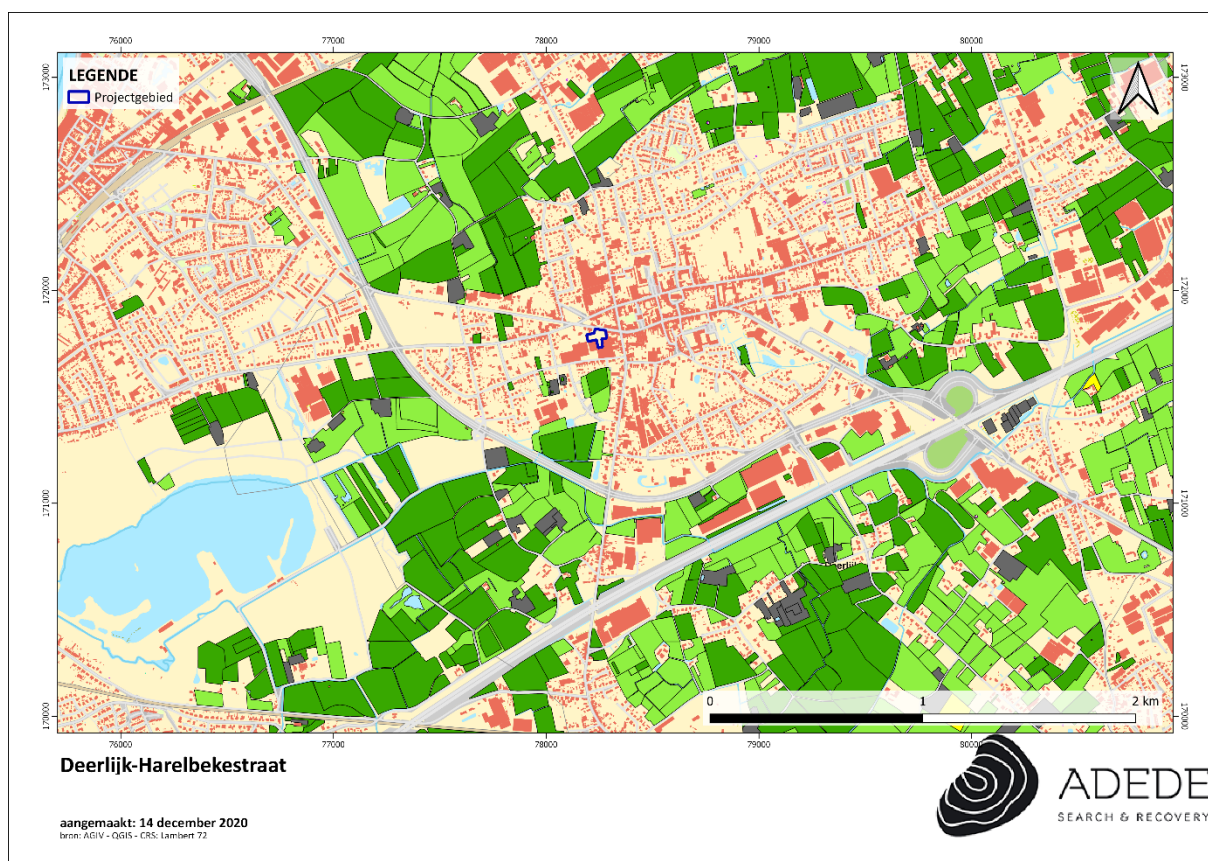
Quasi het volledige dorpscentrum van Deerlijk wordt gekarteerd als bodemtype OB. Het gaat hier om door menselijke activiteit sterk verstoorte bodems.

Figuur 8. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie

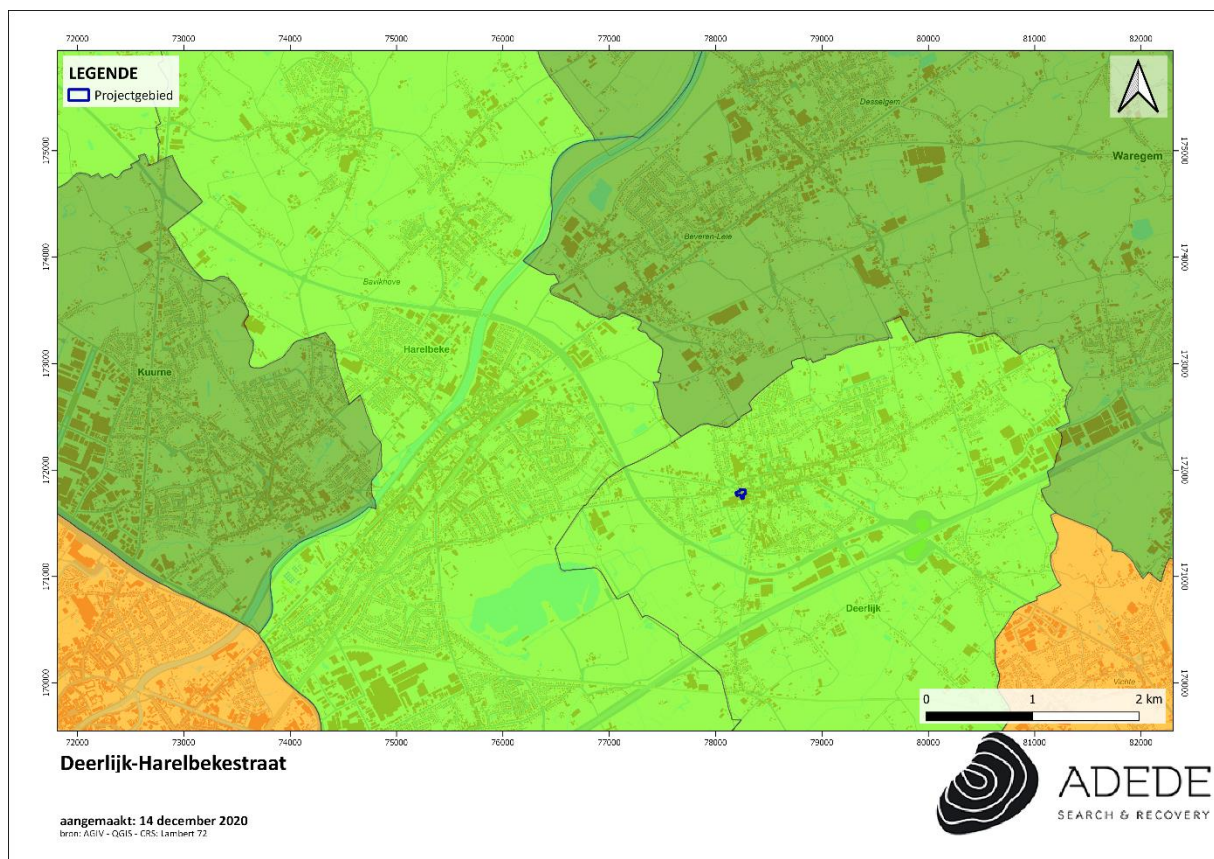
Op de potentiële bodemerosiekaart wordt het projectgebied niet gekarteerd. Wel worden in de ruime omgeving heel wat percelen gekarteerd. Deze worden quasi allemaal gekarteerd met een **zeer laag** tot **verwaarloosbaar** potentieel op bodemerosie.

Figuur 9. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

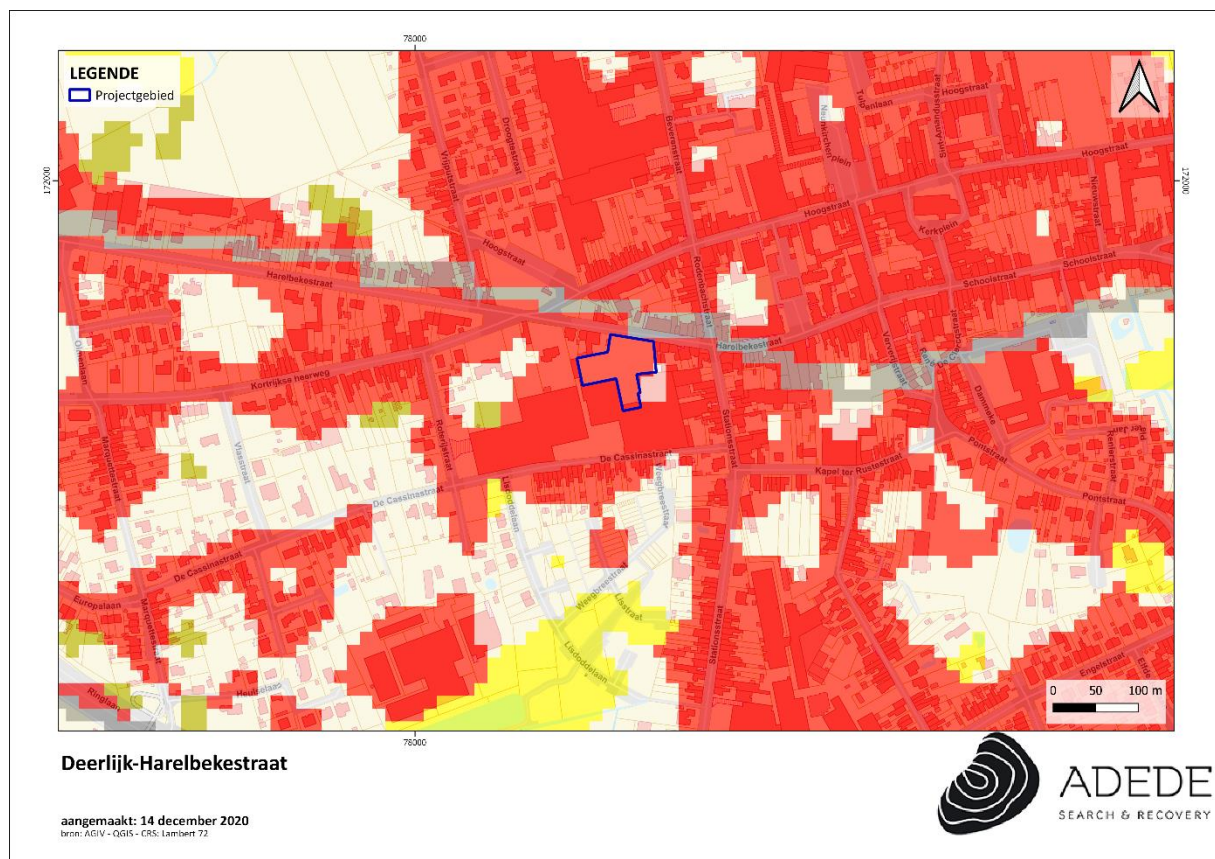
Het grondgebied van de gemeente Deerlijk staat gekarteerd als weinig erosiegevoelig.

Figuur 10. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

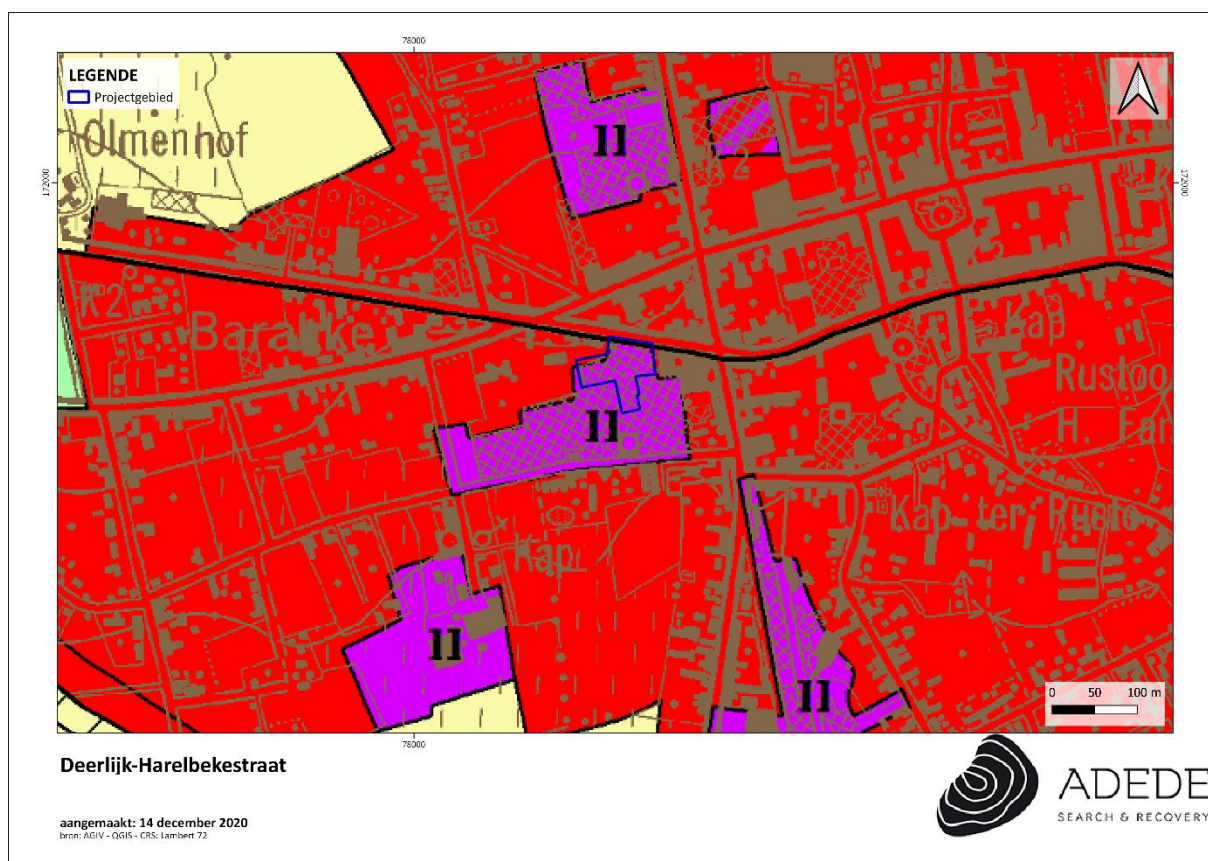
Op het bodemgebruiksbestand staat het projectgebied volledig gekarteerd als 'andere bebouwing' (rood). Het betreft een gebied waarbij het grootste deel bedekt wordt door structuren. Dit kan gaan over gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten met groene oppervlakten en open bodem (tussen 30% en 80% is verhard).

Figuur 11. Situering van het projectgebied op het bodembebruiksbestand.

3.2.3.5 Gewestplan

Het Vlaams Gewestplan gaat terug op de ‘wet op de stedenbouw’, goedgekeurd in 1962. Tussen 1976 en 1980 werden 48 afzonderlijke plangewesten aangewezen, die samen het Vlaams Gewestplan vormen. Het Vlaams Gewestplan geeft de precieze functiebestemming van het totale grondgebied weer. De bestemming verwijst naar de algemene en aanvullende (bijzondere) stedenbouwkundige voorschriften zoals ze werden vastgelegd door de Vlaamse Regering. Het onderzoeksgebied is gelegen in een zone die bestemd is voor **‘milieubelastende industrieën’**.

Figuur 12. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering³

De oudste vermelding van Deerlijk dateert uit 1070: 'Derlike'; een andere historische bron uit 1100 vermeldt 'Tresleca' naar een Gallo-Romeinse nederzetting, afgeleid van de persoonsnaam Trasilos (de energieke). "Derlike" zou zijn ontstaan langs de oude weg Gent – Kortrijk, op de zandrug tussen de Gaverdepressie en het Medelewoud.

In de Gavervlakte of depressie van de Gaverbeek zijn de oudste sporen van menselijke nederzettingen gevonden, daterend uit de steentijden. Zowel in Deerlijk alsook in Harelbeke zijn ruim 2000 lithische (vuurstenen) artefacten gekend, waaronder werktuigen (schrabbers, stekers, bijl en pijlpunten) afkomstig van jagers en voedselverzamelaars uit het late steentijdperk, meer bepaald uit de zogenaamde Tjongercultuur (ca. 9 000 v. Chr.) en uit het Neolithicum of nieuw steentijdperk (ca. 3000-2000 v. Chr.). Sporen uit de bronstijd en ijzertijd zijn (nog) niet gekend, maar zijn wel aanwezig in de omliggende gemeenten en dus vermoedelijk ook in Deerlijk.

In het centrum van Deerlijk, tussen de kerk en de Kapel ter Ruste, verwijzen verschillende vondsten (oa. aardewerk, dakpannen, handmaalstenen, vuurblokken) naar de aanwezigheid van een Gallo-Romeinse nederzetting (2de-3de eeuw). In de wijk 'Belgiek' werd een schat van ca. 45 munten gevonden, die zou kunnen verwijzen naar een laat-Romeinse of Merovingische nederzetting (4de eeuw).

Door een schenking in 964 van de Graaf van Vlaanderen (Arnulf de Grote), van grote bosrijke gebieden (Medelewoud, Sauselebos en Feretwoud) uit zijn domein aan de Sint-Pietersabdij van Gent, begint deze abdij met het systematisch ontginnen van deze bossen. Hierbij ontstond een complexe feodale structuur met vele heerlijkheden en lenen, waarvan de meesten zich ontwikkelden in de 13de en 14de eeuw rond de huidige Gavers met de Gaverbeek als ontginningsgrens. Meestal waren dat hoeves met een opper- en neerhofconstructie of sites met (dubbele) walgracht die zich ontwikkelden tot een kleine parochie en zelfs tot een autonome heerlijkheid. Op die wijze ontstond Deerlijk waarschijnlijk en bleef eeuwenlang een agrarische gemeente.

Ten tijde van de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) tussen de protestantse Noordelijke Nederlanden en het katholieke Spanje ontvolkte het Deerlijkse platteland tot meer dan de helft en werd heel weinig zaaiveld nog bewerkt vanwege de vernielingen door rondtrekkende muiters. In een strijd tussen Kortrijk en Gent om de stad Doornik zouden de Gentse troepen (1580) zich bevoorraad hebben in Deerlijk. De zwaar beschadigde kerk wordt pas volledig hersteld in de 17de eeuw.

³ Gebaseerd op: <https://id.erfgoed.net/themas/1407> (geraadpleegd op 15-12-2020).

In de loop van de 16de eeuw ontwikkelt de vlasnijverheid zich in Deerlijk, de bloei ervan zal leiden in de 18de eeuw tot de oprichting van verschillende spin- en kantscholen. Tijdens het Oostenrijkse bewind (1712-1794) en via bondgenoot Frankrijk bloeide de Kortrijkse linnenindustrie waartoe ook het Deerlijks grof linnen. Nadat Frankrijk de oorlog verklaarde aan Oostenrijk, brachten Duitse troepen, die in het centrum van Deerlijk waren gelegerd (1792) vele vernielingen aan. Tijdens de Franse Republiek (1794) werden de heerlijkheden afgeschaft. Bedehuizen en parochiekerken werden gesloten of omgevormd tot spinschool. Door dit concordaat behoorde Deerlijk eerst tot het bisdom Gent en nadien tot het bisdom Brugge (vanaf 1834).

Begin 19de eeuw kende Deerlijk, zoals de linnennijverheid in vele andere steden en gemeenten, een sterke achteruitgang wegens het machinaal en goedkopere textiel uit Engeland. Bij hongersnood en een tyfusedepidemie (1847), ten gevolge van mislukte oogsten, kon Deerlijk de crisis overleven door het oprichten van leerscholen (kantwerk, leerwerk, weefwerk). Begin 20ste eeuw groeide Deerlijk uit tot een belangrijke textielgemeente, met vele fabrieken of mechanische weverijen voor katoen, fluweel en linnen. Een betere economie verschaftte betere infrastructuurwerken, het wegennet werd uitgebreid en verbeterd, zoals steenwegen, tramlijn, spoorverbindingen en de verbinding tussen de opgerichte Sint-Lodewijkparochie (1855) met het dorpscentrum.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog staken de Duitse troepen drie hoeves in brand en namen hun intrek in het Gaverkasteel (1914). Bij de terugtrekking van de Duitsers werd de kerk van de wijk Sint-Lodewijk (1918) sterk beschoten en vernield. Ook werden toen de laatste restanten van het middeleeuwse Feretwoud gerooid. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd in de buurtgemeenten zwaar gevochten (oa. in de Spitaalbossen) en konden Engelse soldaten Deerlijk definitief bevrijden op 7 september 1944.

Na de oorlog (1950-1970) werden vele verkavelingswijken gebouwd in Deerlijk, zowel voor sociale woonwijken als voor privé-woningen. De E 17-autosnelweg (toenmalig E 3) werd aangelegd (1970-1972), waarvoor op het grondgebied van Harelbeke een grote zandwinning werd gerealiseerd, nu het Provinciaal Natuur- en Recreatiedomein De Gavers. Een eerste grote industriezone werd in 1982 uitgebreid tot de industriezone Deerlijk-Waregem, waarvan de helft op Deerlijks grondgebied. Een andere industriezone Ter Donkt kwam er in 1989. Door de aanleg van de E17 en de Ringlaan N36 werd het gebied ten zuiden van de dorpskern sterk aangetast. Hierdoor verdwenen enkele historische hoeves en werd het oorspronkelijke stratenpatroon in deze zone, waaronder het onderzoeksgebied, sterk aangetast.

3.3.2 Historisch kaartmateriaal

3.3.2.1 Kaart van Fricx

Eugène Henry Fricx (1644-1730) gaf zijn naam aan de kaarten die genoegzaam bekend zijn als de Fricx-kaarten. Deze vooraanstaande Brusselse drukker uit de zeventiende en de achttiende eeuw, werd in 1689 door de Conseil-privé van de Spaanse Koning benoemd tot Koninklijk Drukker.⁴ Met zijn atlas '*Cartes des Pays-Bas et des frontières de France*' wenste Fricx voornamelijk zijn kunde als drukker in het licht te stellen, met het oog op het behouden van zijn titel als Koninklijk Drukker. Hij zou deze titel uiteindelijk voor het leven verkrijgen. De atlas is in feite een bundeling van heterogene, losse kaarten, die nauw verband houden met de Spaanse Successieoorlog (1702-1713). De kaart is immers grotendeels gebaseerd op kaarten van Franse ingenieurs onder leiding van Jacques Pennier en François Naudin. Dit verklaart ook waarom de kaart beter uitgewerkt is voor de Westelijke delen van het land, die door de Franse cartografen beter in kaart gebracht werden. Vanuit een geografisch perspectief is de atlas op te delen in een topografische kaart, bestaande uit 24 kaartbladen (schaal 1/110000 en 1/115000), en een verzameling stadsplannen en overzichtskaarten van belegeringen en veldslagen. De topografische kaart van Fricx is de eerste overzichtskaart van de Zuidelijke Nederlanden van een dergelijk hoge kwaliteit en kwam tot stand tussen 1704 en 1712, al is het niet onwaarschijnlijk dat het laatste kaartblad pas in 1727 werd uitgegeven.⁵ Gezien de weinig gedetailleerde aard van de Fricx-kaart voor het platteland, waarbij ter oriëntering vooral kastelen, kerken, abdijen en kenmerkende bouwwerken als windmolens worden weergegeven in het landschap. Burgerlijke architectuur kreeg op de Fricx-kaart zeer weinig aandacht. Daarenboven is het georefereren op de Fricx-kaart geen evidentie, daar zij niet schaalvast is. Dit maakt het bijzonder moeilijk om het projectgebied precies te karteren. Daarenboven zit er bij de georeferentie een zodanig grote afwijking dat het projectgebied te ver zuidwestelijk geprojecteerd wordt op de Fricx-kaart. Deze kaart kan dus weinig bijkomende informatie leveren over het projectgebied.

⁴ C. Lemoine-Isabeau, '*Eugène Henry Fricx*' in: *Lexicon der Geschichte der Kartografie (1986, boek 1) pp. 242-243.*

⁵ C. Lemoine-Isabeau, *Les militaires et la cartographie des Pays-Bas méridionaux et de la principauté de Liège à la fin du XVIIe et au XVIIIe siècle (Brussel, 1984).*

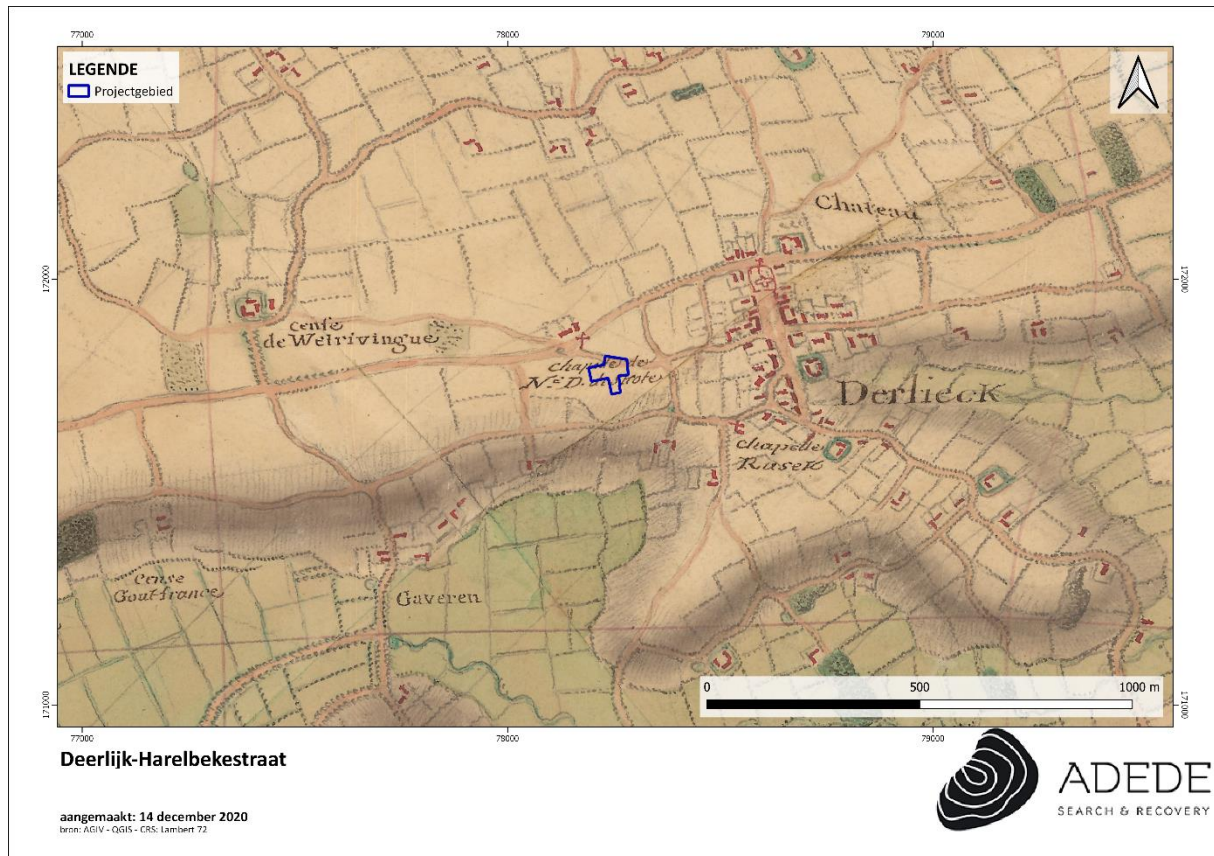
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Fricx

3.3.2.2 Kaart van Villaret (1745-1748)

De Villaret-kaart werd opgemaakt tussen 1745 en 1748, in opdracht van de Franse vorst Lodewijk XV. De kaart werd vernoemd naar de Franse ingenieur-cartograaf Jean Villaret, een van de makers van deze kaart. De aanleiding tot het maken van de kaart was de Franse verovering van de Zuidelijke Nederlanden, na de slag bij Fontenoy (1745). De Franse vorst gaf na deze overwinning meteen de opdracht om de veroverde gebieden nauwkeurig in kaart te laten brengen. Daarbij werd, door de Franse cartograaf César-François Cassini de Thury eerst een triangulatiennetwerk uitgetekend, om de kaart te kunnen laten aansluiten op de bestaande triangulatiennetwerken van Frankrijk en de Republiek der Nederlanden. Dit triangulatiennetwerk werd vervolgens door verscheidene ingenieurs-cartografen – waarbij François Masse en Jean Villaret als de meest vooraanstaanden gelden – gedetailleerd ingevuld. Het resultaat is een uiterst precieze kaart van de Zuidelijke Nederlanden in het midden van de achttiende eeuw, bestaande uit meer dan 80 kaartbladen.⁶ Op de Villaretkaart vinden we het projectgebied terug net ten zuiden van de driehoek die gevormd wordt door de

⁶ Lemoine-Isabeau, *Les militaires et la cartographie*.

historische voorlopers van de Harelbekestraat, de Hoogstraat en de Rodenbachstraat, die ook vandaag nog duidelijk zichtbaar is op het kaartbeeld. Het projectgebied is gelegen in een gebied dat grotendeels onbebouwd is en in gebruik lijkt te zijn als landbouwgrond. Op het kruispunt van de Harelbekestraat en de Hoogstraat staat een kapel.

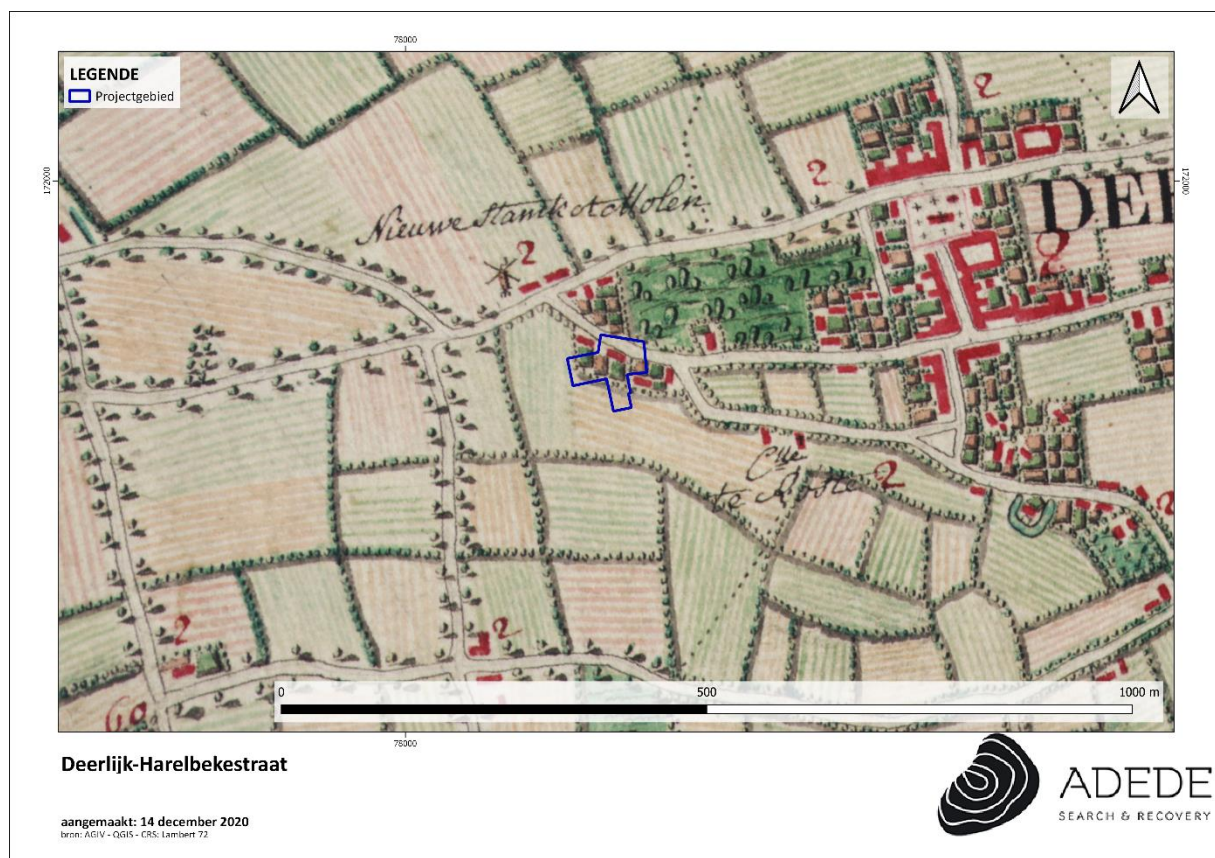
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret

3.3.2.3 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

In opdracht van Keizerin Maria-Theresia werden de Oostenrijkse Nederlanden gedurende de periode 1771-1778 uitgebreid in kaart gebracht. De eerste plannen voor dit project dateren al van 1751, maar het zou nog tot 1770 duren vooraleer de Keizerin haar fiat gaf aan het project. Het was Joseph-Jean-Francois, graaf de Ferraris (1726-1814) die de leiding van het project in handen kreeg. De Ferraris was een gerenommeerd generaal uit het Oostenrijkse leger, die in Wenen Cartografie studeerde en reeds op jonge leeftijd actief werd in het leger.⁷ De 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van een beschrijvende teksten. De kaart werd in drievoud gemaakt en het exemplaar dat bedoeld was voor de landvoogd Karel van Lotharingen, is

⁷ A. De Smet, 'Le Général-Comte de Ferraris et la carte des Pays-Bas autrichiens, in s.n., *Album Antoine De Smet* (Brussel, 1974) pp. 347-362.

heden in bezit van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Nederlandse Rijksarchief te Den Haag en het Kriegsarchiv te Wenen.⁸ De Ferrariskaart had tot doel een militaire kaart te zijn, waarbij de details niet de voornaamste zorg waren, maar eerder de algemene aanduiding van hagen, grachten, rivieren en gebouwstructuren. Daarbij was het van belang dat het gebruik van de kaart zo voor de hand liggend mogelijk was. Daarbij werd overigens geen legende opgesteld, daar alle kaartelementen geacht werden duidelijk te zijn. Pas later werden legenda aan de kaarten toegevoegd.⁹ Op de Ferrariskaart, zo'n dertig jaar na de Villaretkaart, zien we dat de bebouwing in de omgeving sterk is toegenomen in de omgeving van het projectgebied. Ten noordwesten van het projectgebied werd ook een windmolen gebouwd. Ook binnen de contouren van het projectgebied zien we dat er bebouwing verschenen is, alsook zones die gebruikt werden voor tuinbouw. Langs de zuidelijke zijde van de Harelbekestraat zien we dat een viertal gebouwen verzezen zijn.

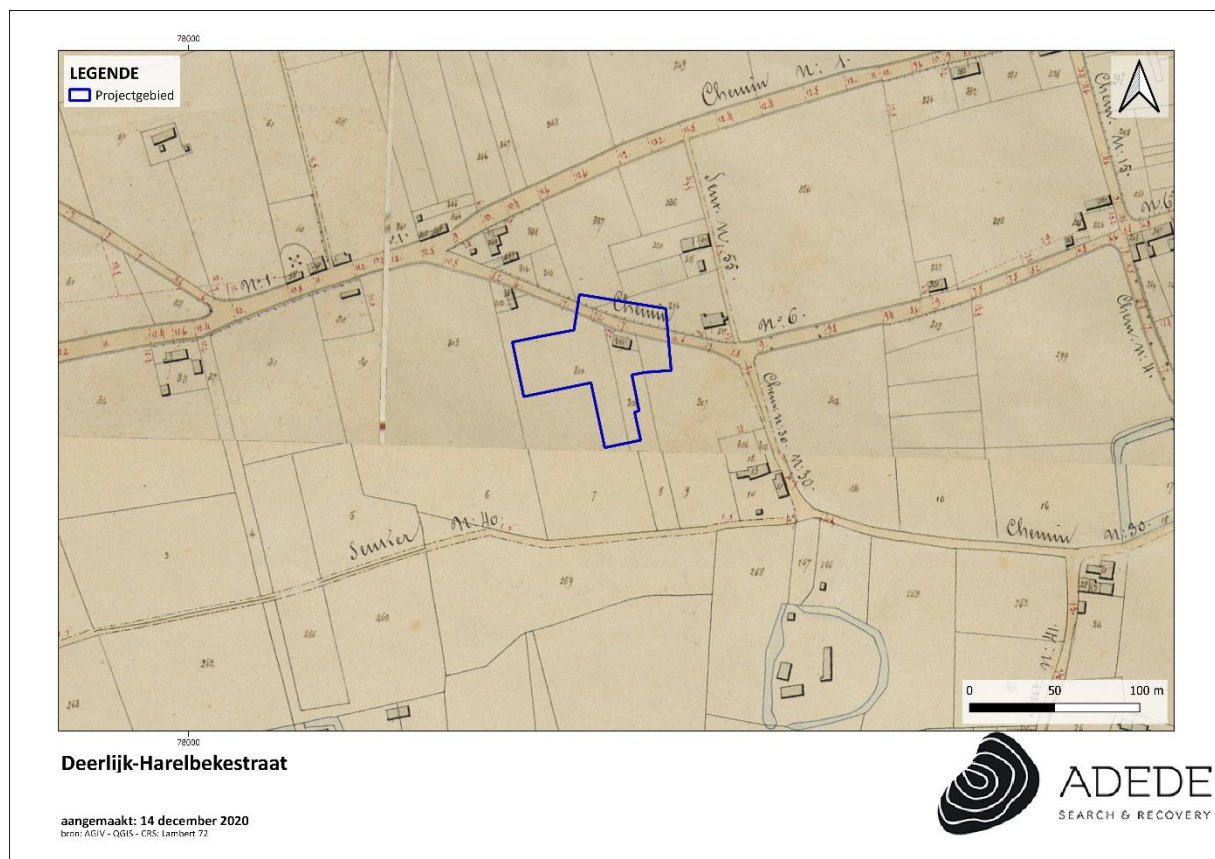
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

⁸ W. Bracke 'De kaart van de Oostenrijkse Nederlanden door graaf de Ferraris', in: s.n., *De Grote Atlas van Ferraris* (Tielt, 2009) pp. 5-19.

⁹ Karen De Coene, Thérèse Ongena, Frederic Stragier, Soetkin Vervust, Wouter Bracke & Philippe De Maeyer, 'Ferraris, the Legend', in: *Cartographic Journal* 49 (2012, 1), pp. 30-42.

3.3.2.4 *Atlas der Buurtwegen (1840)*

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering van de wet van 10 april 1841 met als doel ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Er werd dus een inventarisatie gemaakt van alle ‘openbare’ wegen en ‘private’ wegen met openbare erfdiensbaarheid’. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). In de periode 1843-1845 werd per toenmalige gemeente een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen. Een atlas is samengesteld uit overzichtsplannen, detailplannen en tabellen. Overzichtsplannen zijn één of meerdere plannen van de betreffende atlasgemeente met aanduiding van de omtrekken van deelgebieden, die genummerd zijn; de nummering van de deelgebieden verwijst naar het nummer van het detailplan; de schaal waarin de overzichtsplannen zijn opgemaakt is meestal 1/10.000. Detailplannen zijn meestal opgemaakt op kaartschaal 1/2.500; in enkele gevallen zijn ze opgemaakt op een andere schaal, bijvoorbeeld in stedelijke centra en buitengebieden. De tabellen die in de atlassen zijn opgenomen bevatten de wegkarakteristieken, het nummer van de buurtweg, de lengte, de oppervlakte, tabellen van de eigenaars van de aangelande percelen en tabellen van grondinneming. Op de atlas der buurtwegen zien we een lichte afwijking bij de kartering. Binnen het projectgebied lijkt er nog één gebouw te staan. De bebouwing ten zuiden van de Harelbekestraat lijkt afgenomen te zijn, van vier gebouwen op de Ferrariskaart, naar twee gebouwen op de atlas der buurtwegen.

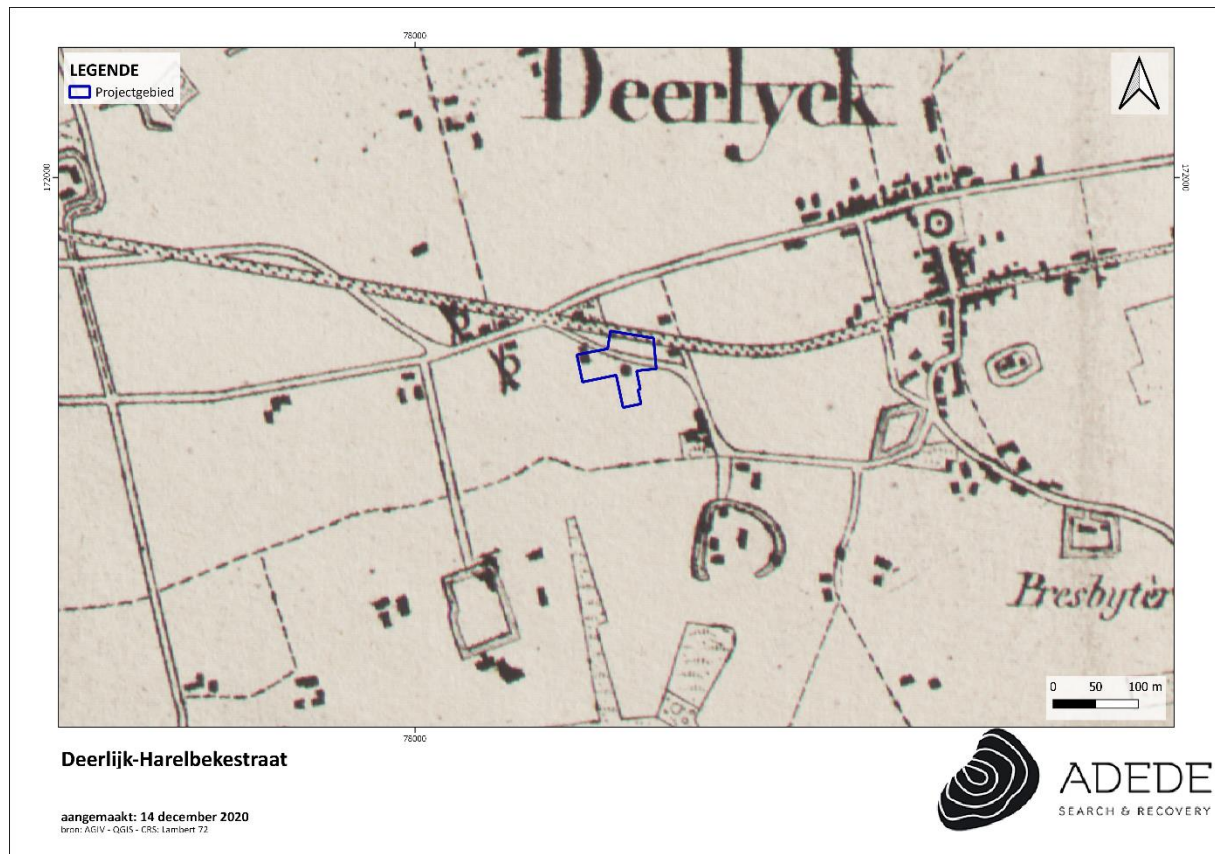
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

3.3.2.5 Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

Philip Vandermaelen (1795-1869) was een autodidact cartograaf die vanwege zijn eerdere verwezenlijkingen op vlak van cartografie vanaf 1831 nauw samenwerkte met de overheid. Kort na de Belgische onafhankelijkheid richtte hij het 'Etablissement Géographique' op, een instituut dat tot 1880 zou bestaan en naast een uitgeverij van kaarten en geografische werken, ook een museum en opleidingscentrum voor cartografen was.¹⁰ Aanvankelijk was zijn opdracht het karteren van de grenzen op basis waarvan de onderhandelingen gevoerd werden tussen België en Holland. Hij maakte van zijn bevoorrechte positie bij de overheid gebruik om de hand te leggen op de handgeschreven plannen van de gemeentelijke kadasters en verwierf ook de bestaande triangulaties. Daar hij kon beschikken over een schare goed opgeleide topografen, die hij overal ten lande uitstuurde om opmetingen gaan doen, beschikte hij al snel over alle informatie om een nieuwe

¹⁰ L. Wellens-De Donder, Philippe Vandermaelen, 1795-1869 (Brussel, 1969).

topografische kaart van het jonge België te maken. Een eerste kaart op schaal 1:80.000 in 25 folio's – een meesterwerk van de lithografie – werd voltooid in 1853, terwijl de 250 folio's van de kaart op schaal 1:20.000 verschenen tussen 1846 en 1854.¹¹ Op de Vandermaelenkaart zien we dat de Harelbekestraat rechtgetrokken werd. Daarbij bleef de historische voorloper van deze weg net ten zuiden van de nieuwe baan bewaard. Binnen de contouren van het projectgebied zijn dus hoogstwaarschijnlijk restanten van deze historische weg terug te vinden.

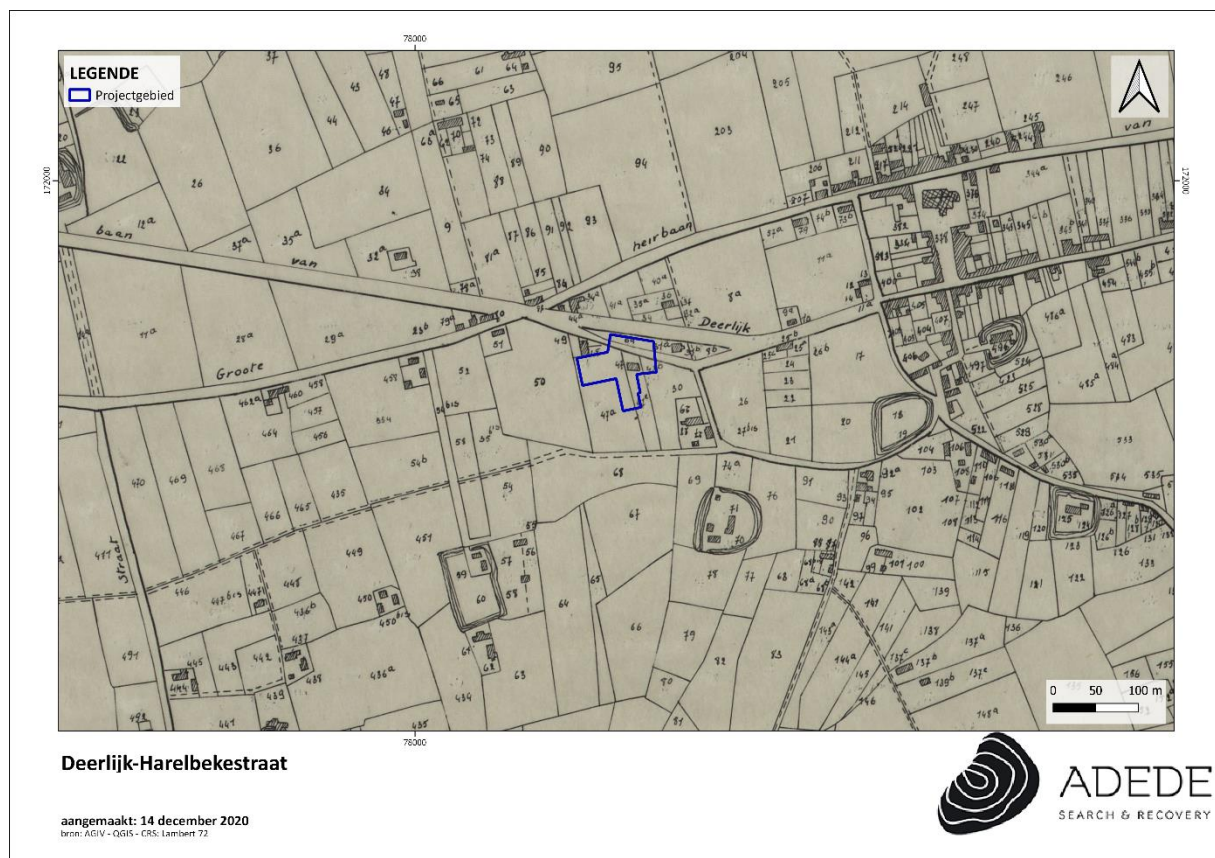
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

3.3.2.6 Kaart van Popp (1842 – 1879)

De Popp-kaarten zijn een verzameling kadasterkaarten die in de 19de eeuw werden uitgegeven door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). In 1827 werd Popp benoemd tot controleur van het kadaster in Brugge. Na de Belgische onafhankelijkheid kreeg Popp, in navolging van Philip Vandermaelen, de goedkeuring van de overheid om de Belgische kadasterplannen in de handel te brengen. De kadasterkaarten van Popp zijn dus in feite een gecommercialiseerde versie

¹¹ C. Lemoine-Isabeau, La carte de Belgique et l'institut Cartographique Militaire(Dépôt de la Guerre), 1830-1914 (Brussel, 1988).

van het toenmalige kadaster van België en bevatten zodoende veel gegevens over perceelsindeling. Bijkomende informatie bij de kaarten werd uitgegeven in bijgaande leggers. Popp overleed voor hij zijn volledige kadastrale atlas kon afwerken. Zijn weduwe vervolledigde nog de plannen voor de provincie luik, maar voor sommige gebieden beschikken we niet over een kadastrale kaart van Popp.¹² Op de Poppkaart zien we duidelijk dat de bebouwing in de omgeving sterk is toegenomen. Voor het projectgebied lijkt het er echter op dat de situatie zoals aangeduid op de kaart van Vandermaelen bevestigd wordt.

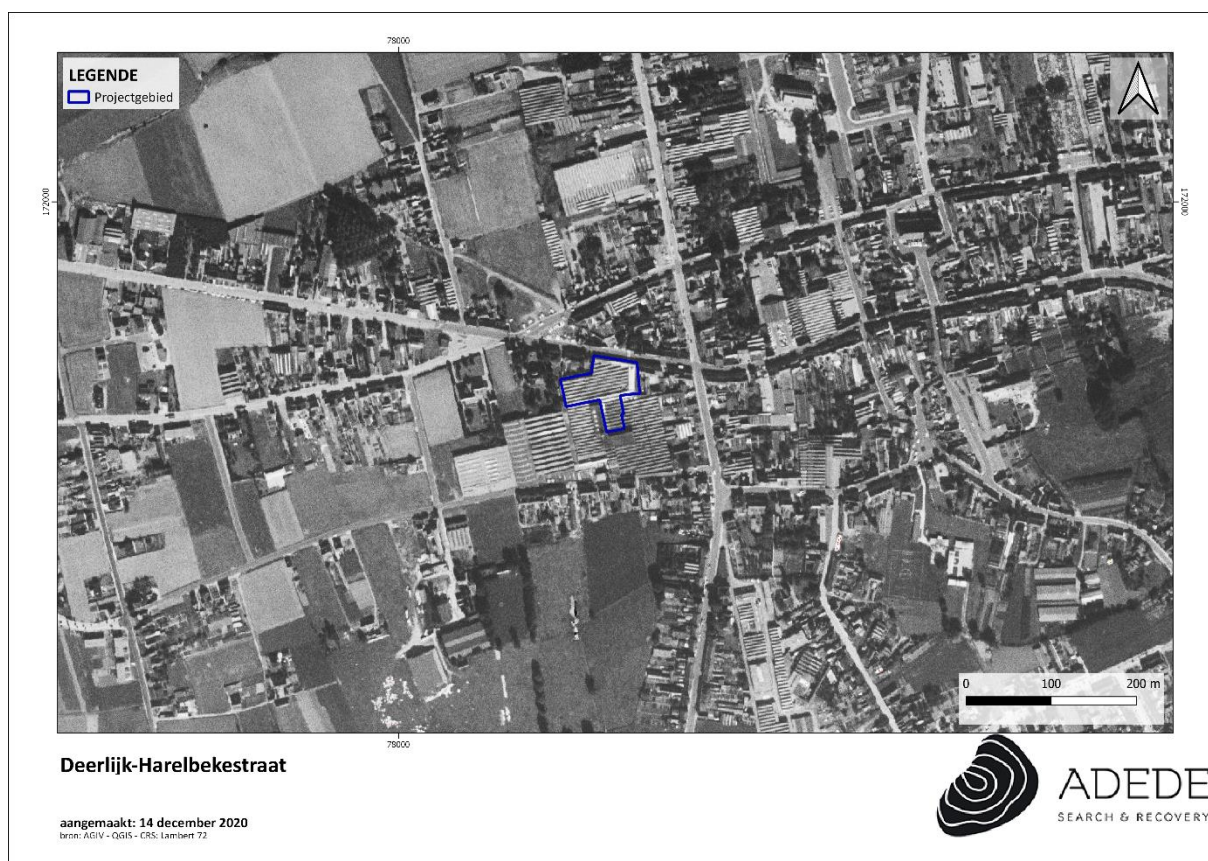

Figuur 18. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

3.3.1 Luchtfoto 1971

Op de luchtfoto van 1971 zien we dat het projectgebied deel uitmaakt van een groter gebouwencomplex, dat industrieel van aard lijkt te zijn. De contouren van het projectgebied zijn geheel volgebouwd.

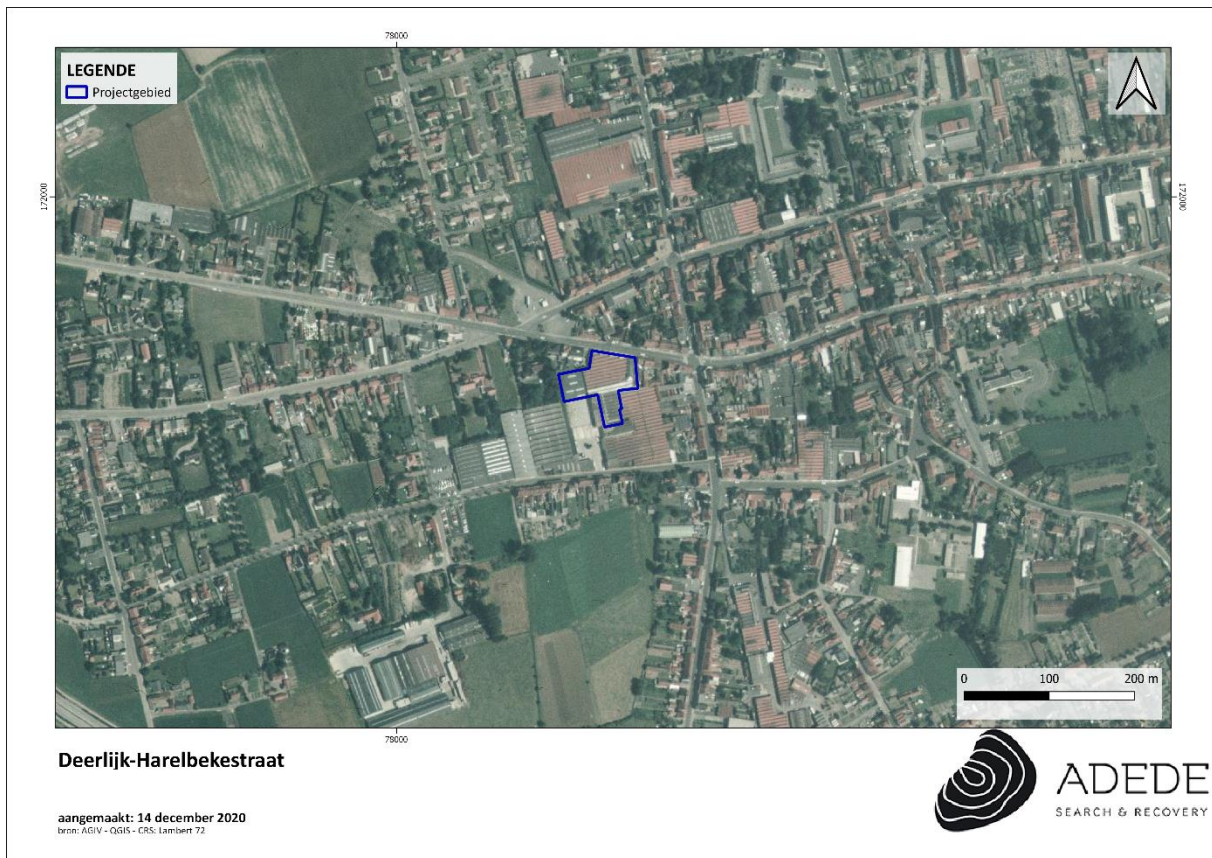
¹² S. Vrielinck, Grootse plannen. De kadastrale Atlas van België van P.C. Popp: genese en datering (1840-1880) (Amsterdam, 2018).

Figuur 19. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.

3.3.2 Luchtfoto 1979-1990

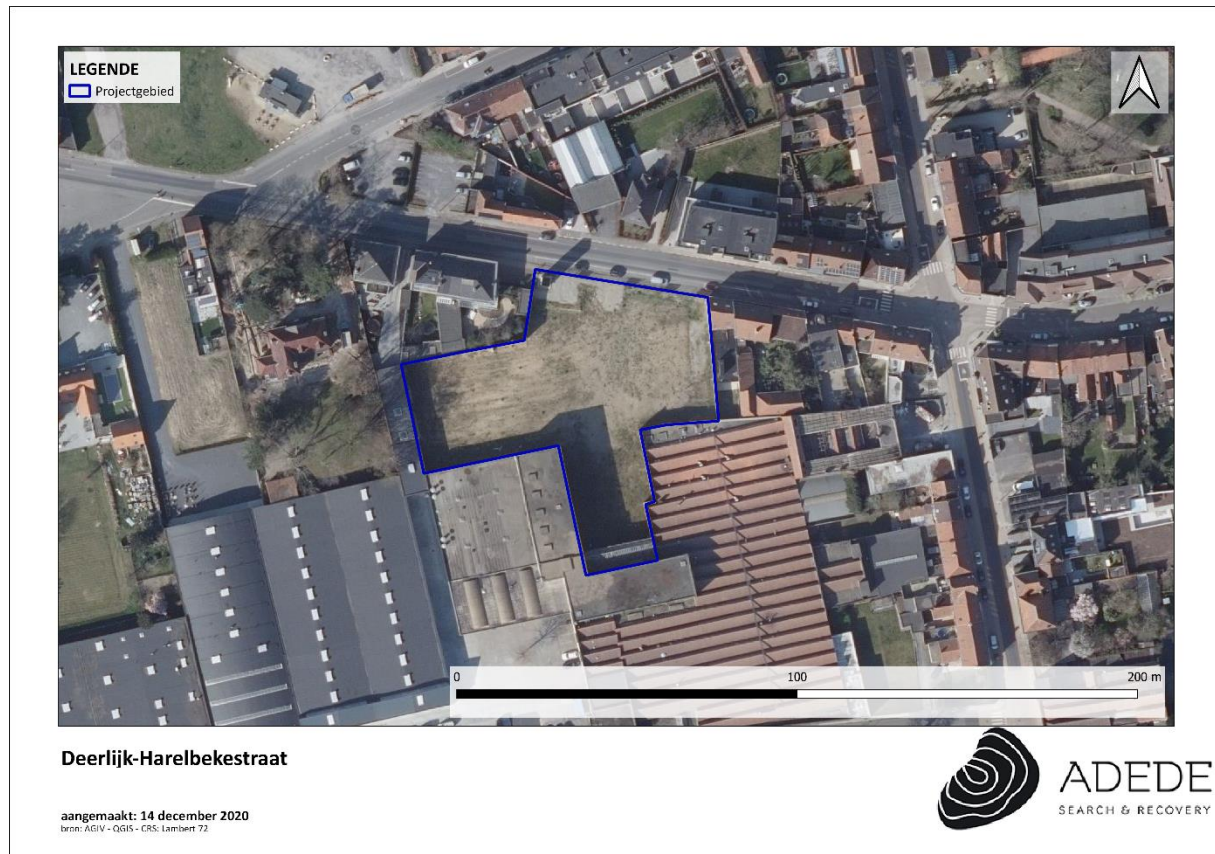
De luchtfoto van 1990 bevestigt de situatie zoals te zien op de voorgaande foto.

Figuur 20. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.

3.3.3 Luchtfoto 2020

Op de meest recente luchtfoto is de huidige situatie te zien. De bebouwing binnen het projectgebied werd recent geheel gesloopt tot op het maaiveld. Enkel in de zuidelijke uitloper lijkt er nog een klein gedeelte bebouwing zichtbaar.

Figuur 21. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2020.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

3.4.1 Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving

- In 2017 werd door Monument Vandekerckhove een archeologenota opgesteld voor een projectgebied een weinig ten zuiden van het projectgebied dat het onderwerp uitmaakt van voorliggende archeologienota. Hier werd verder onderzoek aangeraden gezien het hoge archeologische potentieel. Uit het proefsleuvenonderzoek dat in 2018 werd uitgevoerd, bleek dat er in de bodem sporen bewaard waren van bewoning uit de Romeinse periode.¹³
- In 2016 werd door Triharch een bureauonderzoek uitgevoerd naar een perceel een weinig ten noordoosten van het projectgebied. Gezien de hoge verwachting inzake archeologisch materiaal, werd hier verder onderzoek aangeraden in de vorm van een proefsleuvenonderzoek.¹⁴

¹³ Thomas Apers en Christof Vanhoutte, *Deerlijk De Cassinastraat* (Ingelmuster, 2018).

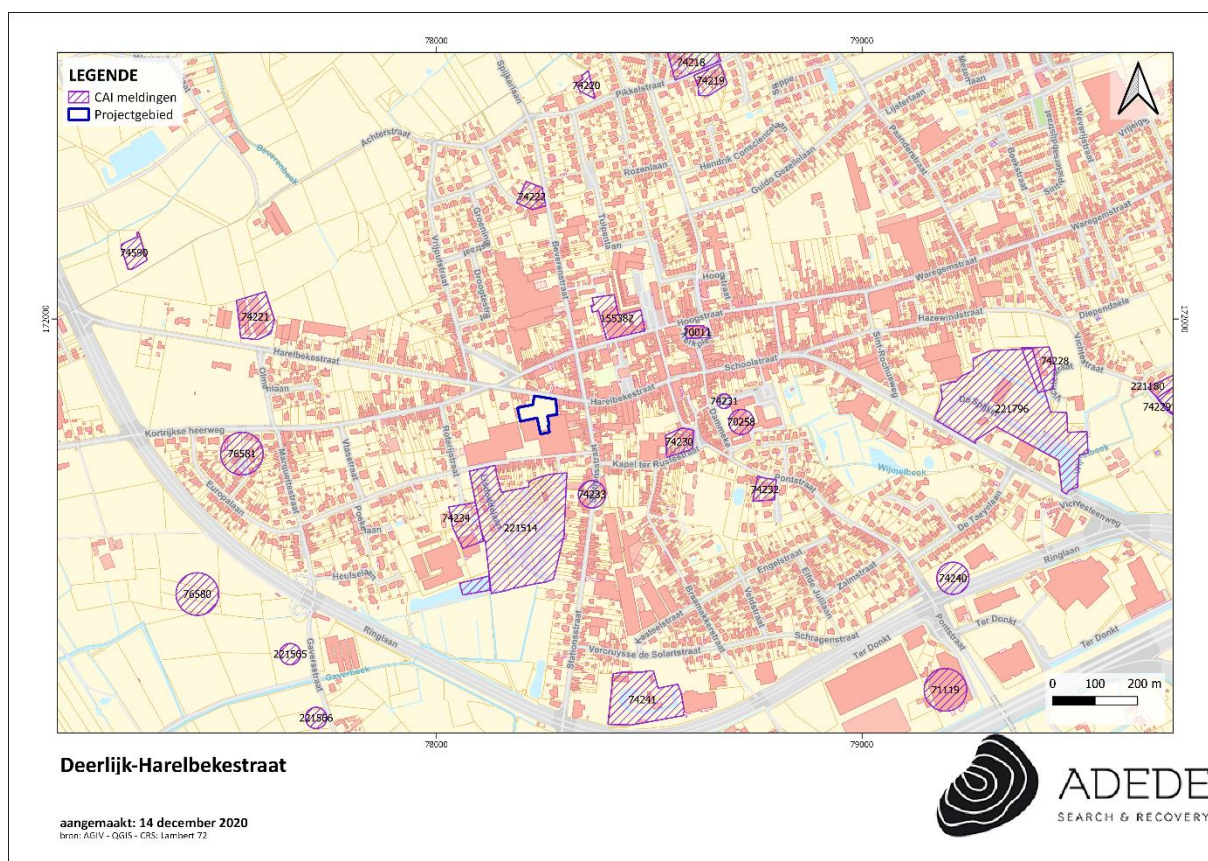
¹⁴ Walter Sevenants en Kristine Magerman, *Deerlijk – Sint-Amandusstraat* (Kortenberg, 2016).

3.4.2 CAI Indicatoren

CAI-melding	Locatie	Datering	Beschrijving
22154	160m Z	Romeins	een 20 tal paalkuilen die kunnen toegeschreven worden aan één of meerdere structuren.
74234	300m ZW	Middeleeuwen	Site met walgracht.
74233	250m ZO	Middeleeuwen	Site met walgracht. Vondsten van veertiende-eeuws aardewerk.
76581	650m ZW	Steentijd.	Lithisch materiaal. 1 afslag, 1 kling 40 x 18mm, groen gepatineerd.
76580	850m ZW	Steentijd	2 afslagen. Despriet vermeldt ook nog afslagen en klingfragmenten
74221	700m NW	Middeleeuwen	Site met walgracht.
74590	1.000m NW	Middeleeuwen	Site met walgracht.
221565	800m ZW	Middeleeuwen	Veldprospectie, uitgevoerd in kader van de studie van de abdij van Marquette. Lokalisatie wakgrachthoeve 1236-1797.
221566	900m ZW	Steentijd	nieuwe ontdekte archeologische vindplaats met vuursteenvondsten, aansluitend bij vroegere vondsten aan de Stationstraat (Deerlijk).
74241	700m ZO	18 ^{de} eeuw	Site met walgracht. Oorspronkelijk omwalde hoeve z.g. "Goed ter Plancken". De hoeve wordt in 1885 verbouwd tot 'chateau'. In 1891 wordt het landhuis opnieuw uitgebreid en krijgt vermoedelijk haar huidige uitzicht. Tijdens de Eerste Wereldoorlog wordt het landhuis bezet door de Duitsers en loopt hierdoor de nodige schade op. In 1922 wordt het kasteel hersteld. Ten westen, voormalig koetshuis met paardenstal gedateerd 1770 door jaarankers.
74230	300m ZO	Middeleeuwen	Site met walgracht.
74231	400m O	Middeleeuwen	Site met walgracht.

74232	550m ZO	18 ^{de} eeuw.	Site met walgracht. Voormalige pastorie, heden tweewoonst, opgetrokken in 1755. Op het landboek van 1747 vermeld als "pastorie" en weergegeven als L-vormig volume binnen vierkante omwalling en toegankelijk via houten brugje. Op de Atlas der Buurtwegen vermeld als "Presbytère", een rechthoekig volume gelegen binnen een vierkante omwalling vermoedelijk met poortgebouw.
74240	1.000m ZO	Middeleeuwen	Site met walgracht.
74241	650m ZO	18 ^{de} eeuw	Site met walgracht. Oorspronkelijk omwalde hoeve z.g. "Goed ter Plancken". De hoeve wordt in 1885 verbouwd tot 'chateau'. In 1891 wordt het landhuis opnieuw uitgebreid en krijgt vermoedelijk haar huidig uitzicht. Tijdens de Eerste Wereldoorlog wordt het landhuis bezet door de Duitsers en loopt hierdoor de nodige schade op. In 1922 wordt het kasteel hersteld. Ten westen, voormalig koetshuis met paardenstal gedateerd 1770 door jaarankers.
71119	1.100m	17 ^{de} eeuw	Site met walgracht. Cirkelvormige verkleuring mogelijk ouder, maar zeker vermeld in 1625. In landboek van 1747: enkel nog omwalling. Eind 17de eeuw verdwenen.
155382	250m NO	Romeins	een 100-tal scherven (als residueel materiaal in een laatmiddeleeuwse context).
		Middeleeuws	Laat-Merovingische fibula.
70011	400m NO	Romeins	aardewerk, dakpannen en fragmenten van een maalsteen. deze vondsten maken deel uit van een vrij uitgestrekte nederzetting die zich onder het dorpscentrum bevindt. (onder andere vondsten van aardewerk) 2de- 3de eeuw.
		Middeleeuws	Sint-Columbakerk.
74222	500m N	Middeleeuwen	Site met walgracht.

74220	750m NO	Middeleeuwen	Site met walgracht.
70258	500m O	Romeins	Sporen van de Romeinse nederzetting die zich in de tweede en derde eeuw te Deerlijk bevond.
		Middeleeuwen	grachten van een middeleeuwse herenhoeve Bevatte naast laatmiddeleeuws aardewerk ook Romeins materiaal (dakpannen, aardewerk, terra sigillata). Op basis van de scherven in de vulling van de gracht, kon de bloeitijd van de hoeve omstreeks 1350-1550 worden gesitueerd. Eind 16de eeuw verlaten.
74220	750m NO	Middeleeuwen	Site met walgracht.
74218	900m NO	Middeleeuwen	Site met walgracht.
74219	850m NO	Middeleeuwen	Site met walgracht.
221796	1.000m ZO	Middeleeuwen	Middeleeuwse walgrachthoeve vormt de kern van het Goed te Diependale. Oudste vermelding in het archief dateert van 1214. Diependaele behoorde tot het grafelijk domein van Harelbeke en werd beschreven in tal van leenverheffingen. Mand- en renteboeken, pachtcontracten e.a. vermelden steeds de "behuysde, bescheurde en bewalde hofstede genaemt het goed te diependael". Merkwaardige muntschat werd gevonden in onmiddellijke nabijheid in 1848.
74228	1.200m	Middeleeuwen	Site met Walgracht. De oudste vermelding gaat terug tot 1366 in een cartularium van het kapittelarchief van Harelbeke. Heden verbouwd tot residentiële bewoning. Voormalige hoeve met semi-gesloten opstelling, erf afgezet door ijzeren hek. Ten oosten oud boerenhuis vermoedelijk verbouwd in de jaren 1920.

Figuur 22. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

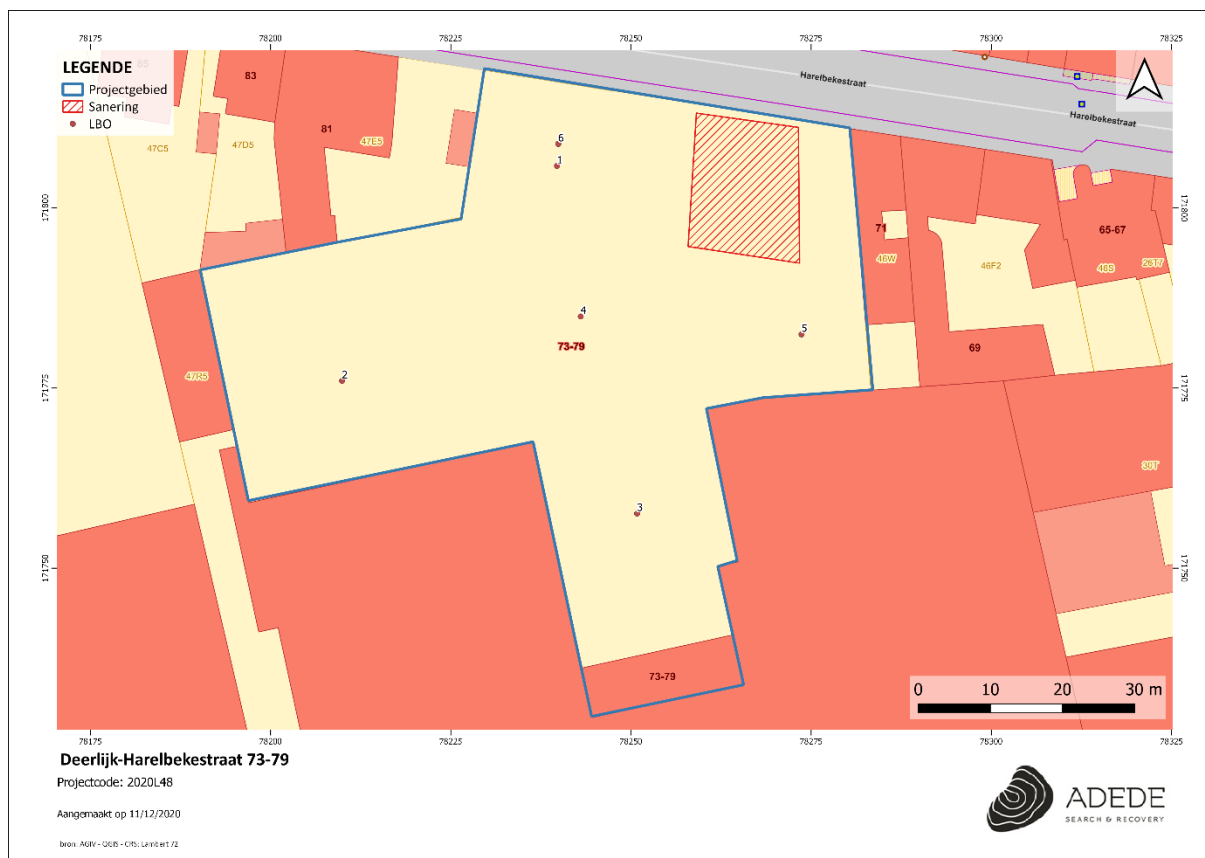
4 Landschappelijk Bodemonderzoek

4.1 Werkwijze en strategie

Op 10 december 2020 werd een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd door ADEDE bvba ter hoogte van Harelbekestraat 73-79 te Deerlijk (2020L48). Er werden in totaal 5 boringen voorzien.

Deze dekken het volledige projectgebied en geven op die manier een duidelijk beeld van de bodemopbouw. De boringen werden geplaatst door middel van een edelmanboor met diameter van 7 cm en werden uitgevoerd door Merel Van Eynde (archeoloog bij ADEDE). De boringen werden, waar mogelijk, tot in de C-horizont van de bodem en tot op de minimale diepte van 175cm geplaatst. Op die manier kon verzekerd worden dat alle mogelijke antropogene niveaus, die zouden geroerd worden door de geplande bodemingrepen, zouden worden herkend. Naast de 5 geplande boringen werd op het terrein besloten een bijkomende boring te plaatsen in het hoger gelegen deel aan de straatkant. Bij deze boring kon, ondanks verschillende pogingen het moedermateriaal niet bereikt worden. Dit was te wijten aan een grote concentratie puin op relatief grote diepte.

Het boorstaal werd uitgespreid in navolging van een boorgatmeting op een witte, neutrale achtergrond. Vervolgens werd het gefotografeerd en geregistreerd.

Figuur 23. GRB plan van de landschappelijke boringen, uitgevoerd op 24 november 2020

4.2 Situatie terrein

Het projectgebied is momenteel onbebouwd, de verharding die hier in het verleden aanwezig was is reeds verwijderd. In het noorden van het projectgebied, aan de straatkant, is het projectgebied hoger gelegen. Het projectgebied is ongeveer 4.450 m² groot. De terreinen zijn volledig in eigendom en waren dus vrij toegankelijk.

Figuur 24. Situatie van het projectgebied voor aanvang van het vooronderzoek (zicht in noordwestelijke richting aan de straatkant)

Figuur 25: Situatie van het projectgebied voor aanvang van het vooronderzoek (zicht op zuidelijke kant van het projectgebied).

4.3 Assessment Landschappelijk booronderzoek

4.3.1 Bodem

De bodemtypekaart karteert het plangebied volgens het type OB: Bebouwde zone waar een belangrijke bodemverstoring te verwachten valt.

In totaal werden er zes boringen uitgevoerd binnen het onderzoeksgebied. In de meeste boringen werd geen natuurlijke bodemopbouw waargenomen. Deze bestond overal uit een A-C-opbouw. Bij boring 1 en 2 bezat de Ap horizont kenmerken van de onderliggende C-horizont, maar bevatte deze ook bouwpuin. Het gaat hier waarschijnlijk om een vergraven C-horizont en dus een afgetopte bodem. Bij boringen 3 tot 5 was de Ap bruin van kleur. Bij de meeste boringen wordt de Ap horizont, of een sequentie hiervan direct gevolgd door een C of Cg horizont met gleyverschijnselen. Enkel bij boring 5 werd nog een bodemsequentie gevonden die natuurlijk aandoet. Onder een relatief dunne Ap-horizont bevindt zich nog een lichtbruine AC horizont en een bleke C horizont dekt de Cg horizont af.

Met andere woorden wil dit zeggen dat het terrein reeds sterk vergraven werd in het (vermoedelijk) recente verleden, zoals bijvoorbeeld bij de aanleg of de afbraak van de loodsen die voormalig op het terrein aanwezig waren.

Naast de 5 geplande boringen, werd een zesde boring uitgevoerd in het verhoogde gedeelte aan de straatkant. Door de grote hoeveelheden puin op deze locatie kon slechts een diepte van 80cm bereikt worden. Het lijkt hier om een ophogingspakket te gaan, dat na de afbraak van de gebouwen weer opgeworpen is op gelijke hoogte met het straatniveau.

Figuur 26. Landschappelijke boringen op de bodemtypekaart

4.4 Boorbeschrijvingen

4.4.1 Beschrijvingen

Hieronder worden vier van de zeven boringen (boringen 2, 4 en 5) weergegeven. Deze geven als het ware een doorsnede voor het terrein in W-O richting en zijn dan ook representatief voor het gehele onderzoeksgebied. De boringen 1 en 3 leken sterk op de hieronder beschreven boringen. Ook boring 6, wordt weergegeven.

Nr.	Dieptes (cm)	Foto en beschrijving
BP 2	0-75: Ap 75-95: Cg1 95-105: Cg2 105-...: Cg3 (boring gezet tot 200cm)	
	0-75: Ap 75-95: Cg1 95-105: Cg2 105-...: Cg3	Oranjebruin zand met weinig bouwpuin (baksteen- en steenfragmenten) Lichtgrijs en oranjebruin zand met gleyverschijnselen Oranjebruin lemig zand met gleyverschijnselen Oranjebruin en lichtgrijs zand met gleyverschijnselen
BP 4	0-7: Ap1 7-38: Ap2 38-46: Ap3 46-120: Cg1 120-168: Cg2 168-180: Cg3 180-...: Cg4 (boring gezet tot 200cm)	
	0-7: Ap1 7-38: Ap2 38-46: Ap3 46-120: Cg1 120-168: Cg2 168-180: Cg3 180-...: Cg4	Bruin zand met (kalk)steenfragmenten Oranjebruin lemig zand met baksteenfragmenten en lichte gleyverschijnselen Bruin zand met grote baksteenfragmenten Oranjebruin en lichtgrijs zand met gleyverschijnselen Oranjebruin zand met gleyverschijnselen en mangaanspikkels Oranjebruin en lichtgrijs lemig zand met gleyverschijnselen Oranjebruin zand met gleyverschijnselen en mangaanspikkels

BP5	0-28: Ap 28-40: AC 40-80: C 80-140: Cg1 140-175: Cg2 175-...: Cg3 (boring gezet tot 200cm)	
	0-28: Ap 28-40: AC 40-80: C 80-140: Cg1 140-175: Cg2 175-...: Cg3	Donkerbruin zand met weinig bouwpuin (baksteen steen en asfaltfragmenten) Lichtbruin zand Lichtgrijs zand Lichtgrijs en oranje lemig zand met gleyverschijnselen Lichtgrijs en oranjebruin zand met gleyverschijnselen Oranjebruin zand met gleyverschijnselen
BP6	0-40: Ap1 40-80: Ap2 Boring gestaakt op 80cm wegens ondoordringbaar	
	0-40: Ap1 40-80: Ap2	Bruin lemig zand met veel bouwpuin (baksteen, steen en asfaltfragmenten) Zwartbruine zandige leem met veel bouwpuin (baksteen, steen en asfaltfragmenten)

4.4.2 Boordigrammen

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Deerlijk-Harelbekestraat

Projectcode 2020L48		Datum 10/12/2020			
Project sigel DEE-HAR		Maximale diepte 2 m			
Adres Harelbekestraat 73-79, Deerlijk		Boordiameter 7 cm			
		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 1		Registratie door MVE			
		Controle door NJ			
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
17.9	A	0.1		VOCHTIG	Oranjebruin zand met weinig bouwpuin (baksteen- en steenfragmenten)
17.8		0.2			
17.7		0.3			
17.6		0.4			
17.5		0.5			
17.4		0.6			
17.3		0.7			
17.2		0.8			
17.1	C1	0.9			Grijze zandige leem
17		1			
16.9	Cg1	1.1			Oranje leemig zand met gleyverschijnselen
16.8		1.2			
16.7	Cg2	1.3			Oranjebruin zand met gleyverschijnselen
16.6		1.4			
16.5		1.5			
16.4		1.6			
16.3		1.7			
16.2		1.8			
16.1		1.9			
16		2			
15.9					

Page 1 of 1

produced by ESlog.ESdat.net on 11 Dec 2020

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Deerlijk-Harelbekestraat

Projectcode 2020L48		Datum 10/12/2020				
Project sigel DEE-HAR		Maximale diepte 2 m				
Adres Harelbekestraat 73-79, Deerlijk		Boordiameter 7 cm				
		Casing nvt				
		Boortype Edelman				
Boornummer Bp 2		Registratie door MVE				
		Controle door NJ				
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving	
17.9	A			V O C H T I G	Oranjebruin zand met weinig bouwpuin (baksteen- en steenfragmenten)	
17.8		0.1				
17.7		0.2				
17.6		0.3				
17.5		0.4				
17.4		0.5				
17.3		0.6				
17.2		0.7				
17.1	Cg1	0.8			Lichtgrijs en oranjebruin zand met gleyverschijnselen	
17		0.9				
16.9	Cg2	1			Oranjebruin lemig zand met gleyverschijnselen	
16.8		1.1			Oranjebruin en lichtgrijszand met gleyverschijnselen	
16.7	Cg3	1.2				
16.6		1.3				
16.5		1.4				
16.4		1.5				
16.3		1.6				
16.2		1.7				
16.1		1.8				
16		1.9				
15.9		2				

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Deerlijk-Harelbekestraat

Projectcode 2020L48		Datum 10/12/2020			
Project sigel DEE-HAR		Maximale diepte 2 m			
Adres Harelbekestraat 73-79, Deerlijk		Boordiameter 7 cm			
		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 3		Registratie door MVE			
		Controle door NJ			
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
17.6	A			V O C H T I G	Bruin zand met baksteen- en asfaltfragmenten
17.5		0.1			
17.4		0.2			
17.3		0.3			
17.2		0.4			
17.1		0.5			
17		0.6			
16.9	Cg1	0.7			Oranjebruin zand met gleyverschijnselen
16.8		0.8			
16.7		0.9			
16.6	Cg2	1			Oranjebruin en lichtgrijs lemig zand met gleyverschijnselen
16.5		1.1			
16.4		1.2			
16.3	Cg3	1.3			Lichtgrijs en oranje zand met gleyverschijnselen
16.2		1.4			
16.1		1.5			
16		1.6			
15.9	Cg4	1.7			Oranjebruin zand
15.8		1.8			
15.7		1.9			
15.6		2			

produced by ESlog.ESdat.net on 11 Dec 2020

Page 1 of 1

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Deerlijk-Harelbekestraat

Projectcode 2020L48		Datum 10/12/2020			
Project sigel DEE-HAR		Maximale diepte 2 m			
Adres Harelbekestraat 73-79, Deerlijk		Boordiameter 7 cm			
		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 4		Registratie door MVE			
		Controle door NJ			
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
	A1	0.1		V O C H T I G	Bruin zand met (kalk)steenfragmenten
17.8	A2	0.2			Oranjebruin lemig zand met baksteenfragmenten en lichte gleyverschijnselen
17.7		0.3			
17.6					
17.5	A3	0.4			Bruin zand met grote baksteenfragmenten
17.4		0.5	Oranjebruin en lichtgrijs zand met gleyverschijnselen		
17.3		0.6			
17.2	Cg1	0.7			
17.1		0.8			
17		0.9			
16.9		1			
16.8	Cg2	1.1			
16.7		1.2		Oranjebruin zand met gleyverschijnselen en mangaanspikkels	
16.6		1.3			
16.5		1.4			
16.4	Cg3	1.5			
16.3		1.6			
16.2		1.7		Oranjebruin en lichtgrijs lemig zand met gleyverschijnselen	
16.1	Cg4	1.8			Oranjebruin zand met gleyverschijnselen en mangaanspikkels
16		1.9			
15.9		2			
15.8					

produced by ESlog.ESdat.net on 11 Dec 2020

Page 1 of 1

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Deerlijk-Harelbekestraat

Projectcode 2020L48		Datum 10/12/2020			
Project sigel DEE-HAR		Maximale diepte 2 m			
Adres Harelbekestraat 73-79, Deerlijk		Boordiameter 7 cm			
		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 5		Registratie door MVE			
		Controle door NJ			
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
17.6	A	0.1		V O C H T I G	Donkerbruin zand met weinig bouwpuin (baksteen steen een asfaltfragmenten)
17.5		0.2			
17.4	AC	0.3			Lichtbruin zand
17.3		0.4			
17.2	C	0.5			Lichtgrijs zand
17.1		0.6			
17		0.7			
16.9		0.8			
16.8	Cg1	0.9			Lichtgrijs en oranje lemig zand met gleyverschijnselen
16.7		1			
16.6		1.1			
16.5		1.2			
16.4	Cg2	1.3			
16.3		1.4			
16.2		1.5			Lichtgrijs en oranjebruin zand met gleyverschijnselen
16.1		1.6			
16	Cg3	1.7			
15.9		1.8			
15.8		1.9			Oranjebruin zand met gleyverschijnselen
15.7		2			
15.6					

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

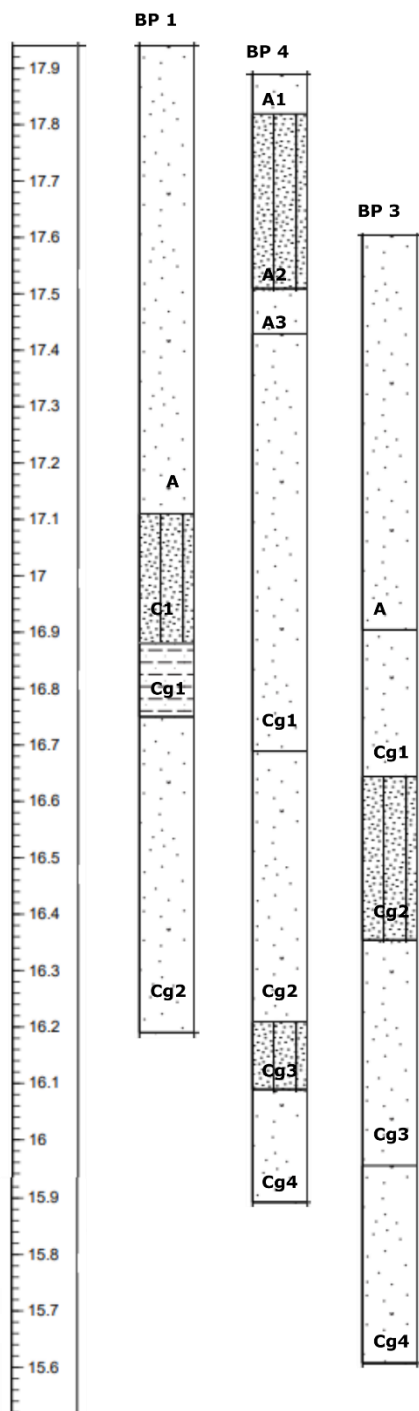
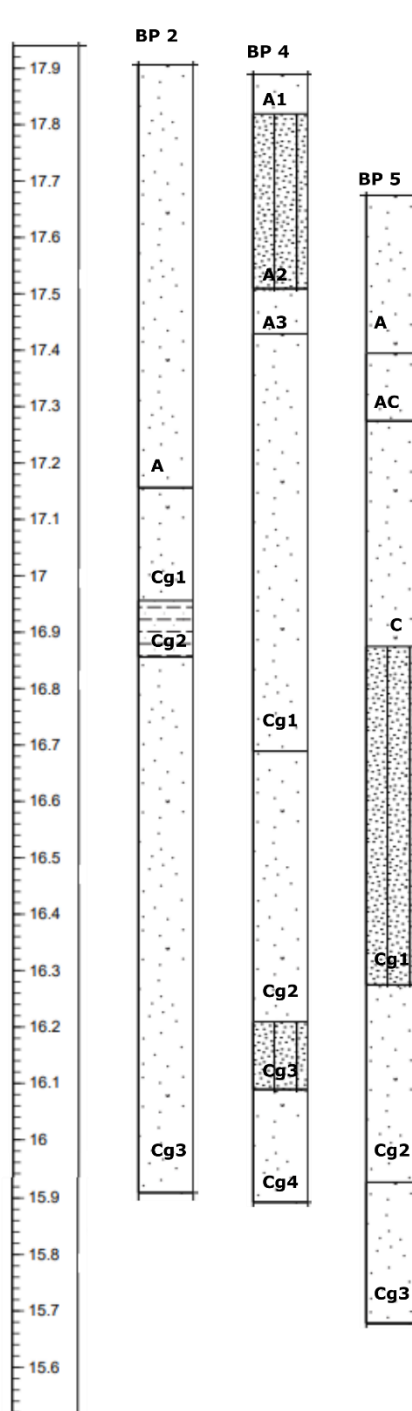
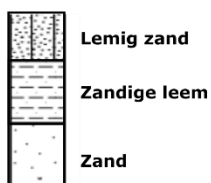
Landschappelijke boring Deerlijk-Harelbekestraat

Projectcode 2020L48		Datum 10/12/2020			
Project sigel DEE-HAR		Maximale diepte 2 m			
Adres Harelbekestraat 73-79, Deerlijk		Boordiameter 7 cm			
		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 6		Registratie door MVE			
		Controle door NJ			
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
17.9	A1	0.1		D R O O G	Bruin lemig zand met veel bouwpuin (baksteen, steen en asfaltfragmenten)
17.8		0.2			
17.7		0.3			
17.6		0.4			
17.5		0.5			
17.4	A2	0.6			Zwartbruine zandige leem met veel bouwpuin (baksteen, steen en asfaltfragmenten)
17.3		0.7			
17.2		0.8			
17.1		0.9			
17		1			
16.9		1.1			Boring gestaakt wegens ondoordringbaar
16.8		1.2			
16.7		1.3			
16.6		1.4			
16.5		1.5			
16.4		1.6			
16.3		1.7			
16.2		1.8			
16.1		1.9			
16		2			
15.9					

Page 1 of 1

produced by ESlog.ESdat.net on 11 Dec 2020

4.4.3 Boortransect

Boortransect N-Z**Boortransect W-O****Legende**

4.5 Interpretatie landschappelijk booronderzoek

Op de bodemkaart staan voor het volledige onderzoeksgebied OB bodems opgetekend. Het gaat om een bebouwde zone waar een belangrijke bodemverstoring te verwachten valt.

In totaal werden zes boringen uitgevoerd en in al deze boringen konden bewijzen herkend worden voor de menselijke verstoring van de natuurlijke bodemsequentie. Bij twee boringen is een vergreven C-horizont duidelijk merkbaar en de andere boringen geven een afgetopte moederbodem weer. Enkel bij boring 5 kan nog gesproken worden van een min of meer intacte bodem.

Dit wil zeggen dat het terrein in het verleden reeds sterk werd vergraven. Er kan dus gesteld worden dat de gehele zone overeen komt met een inkleuring als OB-gronden.

Gezien de bodem niet intact was, is de kans op het aantreffen van zowel steentijdrelicten als archeologische sporen klein.

4.5.1.1 Beantwoorden onderzoeksvragen

- ***Wat is de geo(morfo)logische en bodemkundige opbouw van de ondergrond in het plangebied?***

Er kon binnen het onderzoeksgebied enkel een A-C bodemopbouw herkend worden. Meer bepaald een Ap-Cg. Het terrein lijkt in het verleden vergraven te zijn tot op de Cg-horizont en aangevuld met verschillende lagen (Ap-horizonten).

- ***In hoeverre is deze opbouw nog intact?***

De bodemopbouw is voor het merendeel van het terrein niet meer intact, enkel bij boring 5 is er nog sprake van een natuurlijke bodemopbouw.

- ***Bevinden zich archeologisch relevante afzettingen in het plangebied?***

Neen, deze lijken in het verleden reeds vergraven te zijn.

- ***Zo ja, op welke diepte ten opzichte van het maaiveld?***

n.v.t.

- ***Alhoewel niet tot doel van het landschappelijk bodemonderzoek, zijn er desondanks toch archeologische indicatoren aangetroffen?***

Deze werden niet aangetroffen.

- ***In welk opzicht kan op basis van het veldonderzoek de archeologische verwachting worden bijgesteld?***

Gezien het voorkomen van een AC opbouw waarbij verscheidene Ap horizonten vastgesteld worden wordt de steentijdverwachting enigszins bijgesteld tot heel laag. De zone die reeds gesaneerd werd, werd dieper vergraven dan het vastgestelde archeologische niveau dat zich reeds op 40cm diepte bevindt. Echter, de bewaring naar sporenarcheologie (deels) dient nagegaan te worden op het overige deel van het terrein.

- ***In hoeverre worden de (mogelijk aanwezige) archeologische waarden bedreigd door toekomstige planontwikkeling?***

Omdat er meer dan waarschijnlijk geen archeologische waarden meer in context aanwezig zijn op het terrein kan er niet echt sprake zijn van een grote bedreiging ter hoogte van de reeds gesaneerde zones. De overige delen kunnen wel archaeologica bevatten die door de aarde van de werken en het voorkomen van het archeologisch niveau vanaf ca. 40cm diepte bedreigd worden.

5 Besluit

In het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor een projectgebied gelegen aan de Harelbekestraat te Deerlijk, werd door ADEDE BVBA een bureaustudie uitgevoerd in het kader van het opstellen van een archeologische nota met uitgesteld traject.

Het doel van dit onderzoek is driedelig. Allereerst wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Vervolgens wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten bewaard zijn en in hoeverre ze bedreigd zijn door de geplande bouwwerken. Ten slotte wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is. Op basis van beschikbare en geraadpleegde bronnenmateriaal kon binnen het bureauonderzoek de aan-of afwezigheid van een archeologische site of relevante archeologische overblijfselen binnen de contouren van het onderzoeksgebied niet met zekerheid worden aangetoond. Wel is het mogelijk een archeologische verwachting naar voor te schuiven ten einde een antwoord te kunnen bieden op de gestelde onderzoeksvragen.

Het projectgebied kan gesitueerd worden ten westen van de dorpskern van Deerlijk, langs de Harelbekestraat. Deerlijk is een gemeente in het zuidwesten van de provincie West-Vlaanderen, op de grens van de Vlaamse zandleemstreek tussen Kortrijk en Waregem, in het zandige Leie-Schelde-interfluvium. De gemeente wordt doorkruist door twee grote beken (Gaverbeek en Slijpbeek), de spoorweg Kortrijk-Brussel en een autosnelweg (E17 Kortrijk-Gent). Het landschap is licht golvend, met pieken variërend van +14m TAW in de vlakte van de Gaverbeek tot +50m TAW in het zuiden waarin de wijk Sint-Lodewijk gelegen is. Op de traditionele landschappenkaart ligt het projectgebied in het Zandig Leie-Schelde-interfluvium. Het onderzoeksgebied zelf kent een hoogteverloop in noordwestelijke richting. Ten zuidoosten bedraagt de hoogte zo'n 17,25m TAW terwijl dit ten noordoosten ca. 17,75m TAW bedraagt. Bekeken van het westen naar het oosten zien we dat er iets kleinere hoogteverschillen zijn van maximaal 20 cm.

Uit de landschappelijke ligging, gelegen op een lokale heuvelrug, lijkt een zeker potentieel inzake steentijd naar voor te komen. In het verleden hebben heuvelruggen immers steeds een grote aantrekkingskracht uitgeoefend op de mens, die zich op dergelijke plaatsen vestigden om beschermd te zijn tegen wijzigende waterstanden, waar zij echter wel afhankelijk van waren. Dit lijkt bevestigd te worden door verschillende steentijdvondsten die in de buurt werden gerapporteerd.

Ook inzake Romeinse bodemvondsten lijkt het projectgebied een eerder hoog potentieel te kennen. Op enkele tientallen meters ten zuiden van het projectgebied werden immers bewoningssporen uit de Romeinse periode gevonden. Ook het dorpscentrum van Deerlijk is een gekende vindplaats van Romeins materiaal en men vermoedt dat Deerlijk ooit een Romeinse nederzetting was. Gezien het

projectgebied onmiddellijk ten westen van het centrum van Deerlijk ligt, lijkt er hier ook een zeker potentieel te bestaan.

Inzake middeleeuwen en vroegmoderne periode schuiven we een eerder algemene verwachting naar voor. We weten uit de meldingen in de CAI dat het projectgebied gelegen was nabij het centrum van Deerlijk, alsook omgeven was door een veelheid aan sites met walgrachten, wat wijst op een zeker potentieel in de omgeving. Uit historische kaartmateriaal weten we dat het projectgebied sinds de vroege achttiende eeuw onbebouwd was en pas rond 1770 – op de Ferrariskaart – voor het eerst tekenen van bebouwing kent.

Ook voor de hedendaagse periode is er een zeker potentieel. Binnen de contouren van het projectgebied lijken de restanten te liggen van de historische voorloper van de Harelbekestraat, die in de late negentiende eeuw wordt rechtgetrokken. Vanaf de twintigste eeuw is het projectgebied geheel bebouwd geweest met industriegebouwen. De drukkerijactiviteiten die zich binnen deze gebouwen ontplooiden hebben echter voor een belangrijk bodempollutie gezorgd. Na de afbraak van de bestaande bebouwing werd een bodemsanering uitgevoerd, die een belangrijk deel van het projectgebied verstoord heeft.

De geplande werken omvatten de bouw van een meergezinswoning, bestaande uit twee woonblokken. Voor deze woonblokken wordt een onderkeldering voorzien met garages, parkeerplaatsen, tellerruimtes en liften. Deze onderkeldering loopt door tussen de twee woonblokken en vormt zodoende dus één volledige kelderverdieping. Voor deze kelderverdieping wordt een uitgraving voorzien van in totaal 4.403m². Daarbij wordt onder beide woonblokken een uitgraving voorzien tot op 3m85 onder het maaiveld, met een totale oppervlakte van 2.506m². Het centrale gedeelte van de kelder wordt uitgegraven tot op 4m10 onder het maaiveld, met een totale oppervlakte van 1.897m². Gezien de grote bodemingreep die voor de geplande werken dient te worden uitgevoerd, kan worden uitgegaan van een volledige verstoring van het projectgebied.

Om het archeologisch potentieel van het projectgebied in te schatten, werd door ADEDE bvba een Landschappelijk Bodemonderzoek uitgevoerd op 10 december 2020 binnen de contouren van het projectgebied. Hieruit is gebleken dat de bodem binnen het projectgebied wordt gekenmerkt door een A/C bodemhorizontsequentie, waarbij de natuurlijke bodem reeds zwaar vergraven werd. Daarbij kunnen we de steentijdverwachting in zeer negatieve zin bijstellen. Echter, gezien het hoge potentieel inzake Romeinse bodemsporen, lijkt het op basis van het Landschappelijk Bodemonderzoek niet mogelijk om het projectgebied archeologisch af te schrijven. ADEDE bvba adviseert daarom – zeker gezien de zeer bedreigende aard van de geplande werken – een vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven. Het vervolgtraject wordt beschreven in het Programma van Maatregelen.

6 Bibliografie

W. Bracke 'De kaart van de Oostenrijkse Nederlanden door graaf de Ferraris', in: s.n., De Grote Atlas van Ferraris (Tielt, 2009) pp. 5-19.

Karen De Coene, Thérèse Ongena, Frederic Stragier, Soetkin Vervust, Wouter Bracke & Philippe De Maeyer, 'Ferraris, the Legend', in: Cartographic Journal 49 (2012, 1), pp. 30-42.

A. De Smet, 'Le Général-Comte de Ferraris et la carte des Pays-Bas autrichiens, in s.n., Album Antoine De Smet (Brussel, 1974) pp. 347-362.

C. Lemoine-Isabeau, 'Eugène Henry Fricx' in: Lexicon der Geschichte der Kartografie (1986, boek 1) pp. 242-243.

C. Lemoine-Isabeau, La carte de Belgique et l'institut Cartographique Militaire(Dépot de la Guerre), 1830-1914 (Brussel, 1988).

C. Lemoine-Isabeau, Les militaires et la cartographie des Pays-Bas méridionaux et de la principauté de Liège à la fin du XVIIe et au XVIIIe siècle (Brussel, 1984).

S. Vrielinck, Grootse plannen. De kadastrale Atlas van België van P.C. Popp: genese en datering (1840-1880) (Amsterdam, 2018).

L. Wellens-De Donder, Philippe Vandermaelen, 1795-1869 (Brussel, 1969).

Geopunt.be

Cai.onroerenderfgoed.be

Inventaris.onroerenderfgoed.be

7 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het projectgebied met de zone die gesaneerd werd.	10 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op de traditionele landschappenkaart.	15
Figuur 3. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.	16
Figuur 4. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	17
Figuur 5. Hoogteprofielen van het projectgebied.	18
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.	19
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.	20
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	21
Figuur 9. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.	22
Figuur 10. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.	23
Figuur 11. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	24
Figuur 12. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	25
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Fricx.	29
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret.	30
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.	31
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.	33
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	34
Figuur 18. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.	35
Figuur 19. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.	36
Figuur 20. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.	37
Figuur 21. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2020.	38
Figuur 22. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	42
Figuur 23. GRB plan van de landschappelijke boringen, uitgevoerd op 24 november 2020.	44
Figuur 24. Situatie van het projectgebied voor aanvang van het vooronderzoek (zicht in noordwestelijke richting aan de straatkant)	45
Figuur 25: Situatie van het projectgebied voor aanvang van het vooronderzoek (zicht op zuidelijke kant van het projectgebied).	45
Figuur 26. Landschappelijke boringen op de bodemtypekaart.	47